

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2013 m. lapkričio 15 d. *

Televizijos laidas apie muziejų

Lapkričio 7 dieną per kanalą LRT Kultūra laidoje „Kultūros savanoriai“ buvo parodytas Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejus ir teatralizuota ekskursija „Partizanų takais“.

Džiaugiamės pirmais palaikiais žiūrovų atsiliepienis ir apgailestaujame, kad apie laidą neturėjome galimybės informuoti „Tremtino“ skaitytojus. Tačiau parodytą siužetą galima pasižiūrėti internetu www.lrt.lt/

mediateka/laidos/K/1902/kulturos_savanoriai. Per pirmas penkias dienas internetu pasižiūrėjo 50 žmonių.

Tikimės, kad ši laidai sudomins ir jums.

Gintautas KAZLAUSKAS

Laidos filmavimo metu prie paminklo dainuoja Vieciūnų pagrindinės mokyklos popchoras

Pasibaigusios pratybos „Tvirtas džiazas 2013“ sulaukė aukšto NATO atstovų įvertinimo

Lapkričio 2–9 dienomis Baltijos šalių regione ir Lenkijoje įvyko tarptautinės NATO pratybos „Tvirtas džiazas 2013“ (angl. „Steadfast Jazz 2013“), per kurias daugianacionalinės NATO greitojo reagavimo pajėgos treniravosi įveikti įvairias krizes ir vykdyti kolektyvinės gynybos užduotis.

NATO Jungtinės pajėgų vadavietės Brunsume (Nederlandai, Olandija), kuri vadovaus 2014 metais budėsiančioms NATO greitojo reagavimo pajėgomis, vadą generolas Hansas Lotharas Domrose parėmė pratybų reikšmę NATO valstybių kariuomenių tarpusavio sąveikai palaikti. „Baigiantis NATO misijai Af-

ganistane, turime naują iššūki išlaikyti pajėgų tarpusavio supratimą ir sąveiką, pasiekiantą per daugelį metų Afganistane“, – teigė NATO generalas. Pasak jo, pratybos „Steadfast Jazz“ buvo svarbus žingsnis siekiant šio tikslų.

„Pratybų „Steadfast Jazz“

scenarius buvo sukurtas ir pritaikytas visoms galimoms užduotims, su kuriomis gali susidurti Aljansas, – pabrėžė Jeanas-Paulis Palomeros, vyriausiasias NATO Jungtinės vadavietės transformacijai vadas.

(keliamas į 4 psl.)

Pratybose dalyvavo Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Algirdo mechanizuotojo pėstininkų bataliono kariai

„Flickr“ nuotr.

Istorinės atminties gyvybingumas – pirmiausia valstybės rūpestis

Parengta pagal Europos Parlamento narės Radvilės MORKŪNAITĖS-MIKULĒNIENĖS pranešimą, skaitytą ketvirtuoje „Sibiro Alma Mater“ mokslinėje praktinėje konferencijoje „Buvusių tremtinių ir jų palikuonių darbas Lietuvai“

Europos Parlamente daug kalbame apie 20 amžiaus totalitarinių režimų Europoje palikimą ir būtinybę formuoti bendrają istorinę atmintį. Europos atmintis susideda iš visų jos šalių istorijų tarsi mozaika, kiekviena jų yra unikali ir neatsiejama Europos bendroios istorijos dalis.

„Sibiro Alma Mater“ mokslinių konferencijų ciklas yra svarbus indėlis tiek i Lietuvos tremtinių liudijimų užfiksavimą, tiek ir į geresni supratimą, ką konkretiai teko patirti ištremtiems žmonėms, kokį reikšmingą įnašą jie padarė ir iki šiol daro Lietuvos Nepriklausomybei, valstybės sugrįžimui į Europą. Svarbu, kad siekiama mokslinio žvilgsnio į labai asmeniškus išgyvenimus. „Sibiro Alma Mater“ konferencijų medžiaga galiapti svarbiu tolimesniu tyrinėjimų šaltiniu.

Tuo pačiu norėtusi daugiau sistemo ir nuosekliaus valstybės dėmesio tiek tremtinių problemoms, tiek ir apskritai aktyviam valstybiniam istorinės atminties politikos formavimui. Džiauguosi, kad bendromis pastangomis pavyko ši klausimą iškelti į institucijų lygmenį. Šiuo metu diskusija suaktyvėjusi. Tikiuosi, bus pateikti racionalūs pasiūlymai, ką daryti, kad atsirastų nuosekliai valstybinė istorinės atminties politika, kokie turėtų būti jos prioritetai, atsakingos institucijos, kas būtų šios srities „šeimininkas“. Iš patirties matau, kiek daug visuomenėje kyla puikių iniciatyvų, tačiau vieno žmogaus ar vienos institucijos galimybės visas jas paremti yra ribotos. Gaila, kad iniciatorių priversti nuolat rankioti paramą iš atsitiktinių šaltinių. Situacija būtų žymiai geresnė, jei būtų aišku, kur galima kreiptis dėl specializuoto valstybinio finansavimo istorinės atminties projektams. Tačiau pirmausiai valstybė turi ap-

Europos Parlamento narė Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė

brėžti šios politikos turinį ir kryptis.

Mano nuolat keliamas tremties ir rezistencijos muziejų problema taip pat yra chroniško dėmesio stokos pasekmė. Per daugiau nei du dešimtmečius dalis jų nunykė, kita perleista krašto muziejams – belikusios tik eksponicijos, ar, sėkmingesniais atvejais, kitų muziejų padaliniai. Daugelio šių muziejų įkūrėjai patys buvę tremtiniai, jų eksponicijos taip pat nebūtų tokios turtingos be trėmimus ir represijas išgyvenusiu žmonių ar jų giminaičių dovanotų asmeninių daiktų ir dokumentų. Šiuo metu telikę keli, vis dar be sistemo išlaikymo gyvuojantys muziejai. Vieno iš jų, esančio Druskininkuose, įkūrėjo, garbaus amžiaus tremtinio G. Kazlausko energijos dėka pavyko ne tik surinkti reikšmingą eksponiciją, istorinius duomenis, atkurti dalį partizanų bunkerius, bet ir išplėtoti aktyvią jaunimo edukacinių veiklų. Šio muziejaus tolimesnis likimas – ne problema, kurios reikia atsikratyti, o galimybė išvystyti platesnį aktyvios pilietinės edukacijos ir gyvosios atminties pažinimo tinklą.

Bunkeriai, atmintinų vietų išsaugojimas ir jamžinimas taip pat lieka spręstiniu klausimu. Nors „vieno-visiems“ sprendimą būti negali. Kai kurie iš Atgimimo vajuje atstatyti bunkerius liko aplieisti ir jau užgriuve, kai kurie prižiūrimi, tačiau jų renovavimui lėšų reikia kone kasmet.

(keliamas į 4 psl.)

Europos Tarybos pirmininkė Lietuva traukiama į informacinių karą

Spalio 31 dieną ne tik Prezidentė Dalia Grybauskaitė, bet ir Lietuvos visuomenė buvo informuota apie naujų informacinių provokacijų pries Lietuvą ir Prezidentę asmeniškai grėsmę.

Lietuvai pradėjus pirmininkauti Europos Tarybai jau patyrėme keletą tokių atakų, kai buvo paviešinti neoficialūs mūsų ambasadorių pokalbiai, prireikė stabdyti vieno TV kanalo Rusijoje rengiamų laidų transliaciją Lietuvai.

Valstybės saugumo departamento vadovas Gediminas Grina žurnalistams sakė, kad informacinės atakos gali tapti intensyvesnės dėl Lietuvos pirmininkavimo ES: „Ne tik kad bus. Pagal mūsų surinktus duomenis, jos gali tiesiog intensyvėti, – žurnalistams Seime sakė G. Grina. – Cia ne savaičių ar dienų klaušimas, o suintensyvėjimo klausimas“. Paklaustas, ar informacines atakas rengia Rusija, jis sakė nenorės sakyti, kokios valstybės tuo užsiima, ir pridūrė, kad visi tai patys puikiai supranta. BNS jis aiškino, kad paprastai tokio tipo atakos vykdomos per žiniasklaidą nebūtinai Lietuvoje, bet ir užsienyje. Jos gali būti nukreiptos prieš valstybės vadovus, tačiau pagrindinis atakų dėmesys – bet kokį Lietuvos vadovybės sprendimų kritika.

„Lapkričio pabaigoje Vilniuje įvyks ES Rytų partnerystės viršunių susitikimas, kuriame tikimasi pasirašyti asociacijos ir laisvos prekybos sutartį su Ukraina. Rusija priešinasi šiam žingsniui ir nori Ukrainą įtraukti į jos kuriaramą Muitų sąjungą“, – rašo BNS. Anot VSD vadovo, informacinié propaganda „suintensyvėja prieš prienant kažkokius strateginius sprendimus ar kažkokiemis įvykiams artėjant“.

VSD šalias vadovams ir dvieju Seimo komitetams nesenai pateikė informaciją, kad Rusijos prezidento administracijos Tarpregioninių ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis valdybos Visuomeninių procesų analizės departamento Baltijos šalių skyrius artimiausiu metu planuoja paskleisti Lietuvos Prezidentę neva diskredituojančios informacijos, esą paremtos Rusijos archyvuose „atrasatais“ jos biografijos naujais duomenimis.

Žiniasklaida paskelbė, kad šiam Rusijos prezidento administracijos valdybos departamento vadovauja ne kartą Lietuvoje lankėsi J.Umerenkovas, dalyvavęs Lietuvos liaudies partijos su-

važiavime.

VSD teigimu, valdybos darbuotojas, saugumo agentas V.Smirnovas, naudodamas mokslininko priedanga, iki praėjusių metų pabagos reguliarai lankėsi Lietuvoje ir turėjo daug kontaktų su Lietuvos politikais, žurnalistais ir politologais. Šiuo metu V.Smirnovas įtrauktas į asmenų, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvą, sąrašą, teigiama VSD informacijoje, – skelbia BNS.

Reikia prisiminti, kad Lietuvos liaudies partija įsteigta liudnai pagarsėjusios K.D. Prunskienės, kuri 2009 metais įsteigė partiją „Lietuvos liaudies sąjūdį“, tačiau Teisingumo ministerijai nesutikus registruoti, po keleto mėnesių gimė Lietuvos liaudies partija. Ši partija netrukus pasiraše bendradarbiavimosi-sitarimą su didžiausia Rusijos partija „Jedinaja Rossija“. Partijos pirmininkei K.D. Prunskienei susirgus, laikinai pirmininko pareigas eina Rimantas Kumpis. Tiesą pasakius, kas dabar vadovauja šiai partijai, sunku pasakyti, mat jos oficialioje interneto svetainėje skyrelis „Apie mus“ – tuščias, esą ruošiama informacija. Nei pirmininkas, nei valdybos ir tarybos sudėtis neskelbia. Labai abejotina, ar tai atsitiktinis sutapimas.

VSD taip pat teigia, kad minėta Rusijos valdyba turi ryšių ir su kai kurių Lietuvos partijų žiniasklaidos atstovais, politologais. VSD duomenimis, pernai Rusijos prezidento administracijos Tarpregioninių ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis valdyboje yra lankęsi „Lietuvos lenkų rinkimų akcijos“ bei Lietuvos rusų sąjungos atstovai, minima, jog valdybos atstovai galėjo turėti kontaktą ir su kitų Lietuvos politinių partijų atstovais, tačiau jos konkrečiai nenurodomos. VSD neįvardijo ir žiniasklaidos atstovų ar politologų, palaikančių ryšius su minėta Kremliaus valdyba.

VSD duomenimis, šios Rusijos prezidento administracijos valdybos, kurios pagrindą sudaro buvę ir esami spec. tarnybų darbuotojai, veiklos metodai ir tikslai panašūs kaip Rusijos saugumo ir žvalgybos tarnybų. Per šią valdybą organizuojamas „artimajame užsienyje“ veikiančių visuomeninių, kultūros organizacijų, informacinių forumų finansavimas. VSD nurodo, kad 2013 metais ši valdyba įkūrė ir valdo portala „Rubaltic.ru“, kuriame nuolat publikuojama prieš Lietuvą nukreipta propagan-

dinio, dezinformacinių pobūdžio informacija, tuo pačiu siekiama portale talpinamą informaciją paskleisti Lietuvos viešojoje erdvėje, – rašo BNS.

Prezidentė D.Grybauskaitė sakė esanti informuota, kad prieš Lietuvą, Rytų partneres ir ją asmeniškai toliau bus rengiamos informacinių provokacijos: „Vienu iš pagrindinių priežasčių, matyt, yra sėkmingas Lietuvos pirmininkavimas Europos Sąjungos Tarybai ir, ko gero, taip pat Lietuvos siekis energetinės nepriklausomybės“.

BNS savo paskelbtoje informacijoje nurodo, kad Prezidentės pasisakymo garso įrašą BNS per davė Prezidentūros spaudos tarnyba. Lietuva iš tiesų gyvena informacijos karo sąlygomis. Padidintas prezidentūros rūpestis nuo žurnalistų buvo jaučiamas ir per LPKTS 25-mečio suvažiavimą Kaune. Čia apsilankiusi Prezidentė saugojo ne tik apsaugos darbuotojai, bet ir uolūs viešųjų ryšių specialistai, be išankstinio susitarimo neleidžia žurnalistams jos klausinėti. Vieni žiniasklaidos atstovai tuo piktinosi, kiti, puikiai suprasdami susiklosčiusią padėtį, konstatavo, kad nuo galimų provokacijų jau imtasi labai griežtų apsaugos priemonių. Žiniasklaidos atstovams taip pat jau reikėtų susiprasti, kas vyksta, ir kartu priešintis tokiems galimiems juodinimo išpuoliams. Jei žurnalistų bendruomenė informacijos karo sąlygomis viešai susitarti neskleisti Lietuvą ir jos vadovus juodinančią informaciją, tada tokį ataką atveju būtų labai aišku, kas lojalus Lietuvai, o kas – Kremliaus valdybai.

Informacijos karo atakoms prevencinių ruošiamos ir visuomenė. Tai turbūt nelabai suprantama premjeras A.Butkevičius, besirūpinantis, kad būtų surasti nutekinusieji slaptą VSD informaciją apie galimas naujas atakas. Negudresnė ir Seimo pirmininkė Loreta Graužinienė, šių nerimą keliančių žinių fone tesugebėjusi pareikšti, kad „už slaptos informacijos nutekinimą yra labai griežta atsakomybė“. Lyg dabar tai būtų esminis dalykas.

Tuo tarpu prieš tokias atakas reikia veikti būtent viešai, iš anksto paaiškinti žmonėms, ko jie gali tikėtis iš viešosios erdvės. Juk ir pats VSD vadovas teigia, kad jų „pavojingumas yra tiek, kiek žmonės yra imlūs tai propagandai. Jeigu žmonės neimlūs, tai jos efektyvumas yra mažas“.

Ingrida VĖGELYTĖ

Vertybų sumaištis silpnina valstybės pamatus

Lapkričio 12 dieną Seime vyko dešiniosios opozicijos organizuotas svarstymas dėl Biudžeto ir finansų komiteto (BFK) pirmininko Broniaus Bradausko tinkamumo užimti Seimo komiteto pirmininko pareigas.

Kaip praneša žiniasklaida, koalicijos partneriai iš „Tvarkos ir teisingumo“ partijos mėgino gelbėti B.Bradauską, išbraukdami šį klausimą iš darbotvarkės, tačiau šis mėginimas žlugo. Jau posėdžio pradžioje „tvarkietis“ Remigijus Žemaitaitis émėsi gelbėti B. Bradauską ir frakcijos vardu pasiūlė socialdemokratui vertimą iš posto išbraukti iš darbotvarkės. Tai visiškai nenuostabu, nes R.Žemaitaitis, pasak paties B.Bradausko, kartu su juo draudė ES renginyje užsienio svečiams rodyti trumpą filmuką apie Sausio 13-osios ir kitus Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo įvykius. Akivaizdu, kad uodega degė ir R.Žemaitaitiui. Reikia prisiminti, kad Seimo narys R.Žemaitaitis ne per seniausiai susitikime su moksleiviais tada dar Ministero pirmininko pareigas éjus A.Kubilių mokinį akivaizdoje išvadino žeminančiais (juolab save) epitetais.

Opozicijos lyderis Andrius Kubilius su „Tvarkos ir teisingumo“ frakcijos siūlymu nesutiko ir „pabrėžé, kad siūlymai atleisti komitetų vadovus privalomai svarstomi, tad braukiami iš darbotvarkės būti negali“, – rašė „Delfi.lt“.

Pats B. Bradauskas tikino esą bandymas jį atleisti yra „pažeidžiantis Konstituciją ir statutą“. Jis taip pat pareiškė esąs persekiojamas už savo pasisakymus ir nejautė jokios kaltės išdavus valstybės nepriklausomybės gynėjų atminimą. Nors Seimo posėdyje B.Bradauskas buvo lygina-

mas su jūros gyvūnu, bet tašką šiam tarsi žaismingumui padėjo Seimo narė Rasa Juknevičienė.

Iš Seimo tribūnos ji sakė, kad iš pradžių galėtume pasiskyti linksmai, jeinebūtume nuliūdė: „Ieškodama pateisinančių priežasčių Broniaus Bradausko poelgiui, internte radau ne tik Bradausko šeimos bendrovės pavadinimą, bet ir jūros gyvūno lamantino aprašymą. Taigi, kas yra lamantinas? Pasirodo, tai gyvūnas, kuris lengvai prisitaiko gyventi ir sūriuose, ir gėluose vandenye, o maistui sugriebti naudoja būdingą jiems lankscią dvigubą viršutinę lūpą.

O dabar – iš esmės ir rimtai. Ši diskusija ir balsavimas nėra tik dėl Bradausko. Diskusija ir balsavimas yra dėl to, ar mes gerbiame savo istoriją, savo valstybę ir patys save. Siandien balsuosime dėl vertybų, nes Sausio 13-oji neabejotinai yra naujausiuų laikų Žalgirio mūšis. Savo svarba ji prilygsta 1918–1920-ųjų savanorių ar Lietuvos partizanų kovoms dėl Nepriklausomybės. Tai diena, kuria didžiuosimės tol, kol bus gyva Lietuva, o jei Sausio 13-osios neliks tautos vertybų skalėje, neliks prielaidų ir šiai valstybei egzistuoti. Štai kodėl Kremliaus kanalas „Pervyj Baltyjskij“ skiria tiek daug démesio šio istorijos tarpsnio falsifikavimui. Tam darbui yra paskirtas konkretus kuratorius Algirdas Paleckis, o jei tiksliau – kolaborantas.

B.Bradauskas, pareikalaudamas nerodyti svečiams iš ES kadrų apie Sausio 13-ąją (nes supyks į renginį pakviestas Rusijos ambasadorius), iš esmės įvykdė priešišką Lietuvos nacionaliniams interesams veiksmą ir paniekino Lietuvos valstybės vertybų pamatus.

(keliamas į 4 psl.)

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2014 metams!

„Lietuvos pašto“ skyriuose ir internetu prenumerata.post.lt galite užsiprenumeruoti savaitraštį „Tremtinys“. Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

Prenumeratos indeksas 0117, kaina: 1 mėn. – 8,16 Lt, 3 mėn. – 24,48 Lt, 6 mėn. – 48,96 Lt, 12 mėn. – 97,92 Lt.

Dėkojame skaitytojams.

Tremtinys

Ne 48 (102)

2012 m. gruodžio 28 d.

LAIMĖS VEIKALOS IR SĒKMINGŲ 2013-ĄJU

Šiame numerelyje yra žinutės iš Laimės veikalų, kurie yra įvairiomis būdais prisidėję prie Lietuvos 100-mečio šventės.

Šiame numerelyje yra žinutės iš Laimės veikalų, kurie yra įvairiomis būdais prisidėję prie Lietuvos 100-mečio šventės.

Šiame numerelyje yra žinutės iš Laimės veikalų, kurie yra įvairiomis būdais prisidėję prie Lietuvos 100-mečio šventės.

Šiame numerelyje yra žinutės iš Laimės veikalų, kurie yra įvairiomis būdais prisidėję prie Lietuvos 100-mečio šventės.

Šiame numerelyje yra žinutės iš Laimės veikalų, kurie yra įvairiomis būdais prisidėję prie Lietuvos 100-mečio šventės.

Šiame numerelyje yra žinutės iš Laimės veikalų, kurie yra įvairiomis būdais prisidėję prie Lietuvos 100-mečio šventės.

Šiame numerelyje yra žinutės iš Laimės veikalų, kurie yra įvairiomis būdais prisidėję prie Lietuvos 100-mečio šventės.

Ivykiai, komentarai

Šioje istorijoje meška koja nusisuktų

Nesenai internetinėje erdvėje pasirodė įdomus pranešimas – rusų propagandinis portalas, įkurtas specialiųjų šios šalies struktūrų, savais eksperais išvardijo žinomus Lietuvos politologus, sociologus ir kitus mokslo, vi suomenės ar politikos veikėjus. Buvo paminėti istorikai Alvydas Nikžentaitis ir Algimantas Kasparavičius, politologai Lauras Bielinis, Laurynas Kasciūnas, Nerijus Maluukevičius, sociologas Vladas Gaidys, parlamentarai Povilas Gylis ir Valerijus Simulikas, Lietuvos rusų mokyklų mokytojų asociacijos vadovė Ela Kanaitė, ekonomistė Jekaterina Rojaka, euro-parlamentaras Justas Paleckis, partijos „Socialistinis liaudies frontas“ pirmininkas Algirdas Paleckis ir Alvydas Medailinskas. Apie tai Lietuvos skaitoju pirmasis pranešė internetinis portalas „15min.lt“. Keista, bet šita žinia nesukėlė tokio skandalo, koks kilo netrukus po to, kai mūsų šalies Valstybės saugumo departamentas perspėjo, kad Rusija rengia naujas aktyvias informacines atakas – valstybės vadovai ir dalis parlamentarų buvo informuoti, kad artimiausiui metu gali būti platinama dezinformacija apie Prezidentę Dalią Grybauskaitę, kitus aukštus šalies pareigūnus (tokį Rusijos specialiųjų tarnybų veikimą lemia Kremliaus pasipiktinimas Lietuvos užsienio ir energetikos politika, pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai tikslai, ypač Rytų partnerystės programos įgyvendinimas). Skandalo priežastis – slaptos pažymos, kurių VSD pateikė, informacijos nutekinimas, patekęs į spaudą. Toliau, siekiant išsiaiškinti, kas tie „nutekintojai“, sekė mūsų valstybės specialiųjų tarnybų atgrubnagiški veiksmai, norom nenorom nukreipti prieš spaudos ir žodžio laisvę, sujudo politikai ir jais save laikantys, protestuoti ēmė žurnalai... Kas yra kas šioje istorijoje, kol kas nelengva atsakyti, tačiau galime neabejoti, kad yla kada nors išliš iš maišo, o jei vadovausimės senovės romėnų išmintimi – „kam tai naudinė“ – tai ir tuos, kas ylą maiše paslėpė, atpažinsime. (Vis dėlto sunku patikėti, kad tarp pirmojo pranešimo apie rusų pasigyrimą „savais eksperais“ ir šio „slaptos pažymos nutekinimo“ skandalo néra jokio ryšio. Ypač žinant, kad politinės prostitucijos liūne pakanka ir žurnalistų.)

Kaip šio skandalo aspektus vertina dabartinio Seimo opozicijos lyderis Andrius Kubilius ir Rasa Juknevičienė? Pateikiame jų mintis, išsakyta TS-LKD tinklapyje „tsajunga.lt“.

A. Kubilius: Sąžiningi žurnalistai prisideda prie valstybės saugumo, tačiau valstybė juos už tai persekioja

Seimo opozicijos lyderis Andrius Kubilius teigia, kad jam kyla abejonių, ar mūsų valstybėje žodžio laisvę ir sąžiningai dirbančių žurnalistų laisvę yra pakankamai gerbiama. Taip jis vertina situaciją, kai vakar Specialiųjų

jų tyrimų tarnyba apklausė naujienų agentūros BNS dvi žurnalistes. „Situacija man atrodo absurdžia, ypač, kai tardomi žurnalistai. Tuo pačiu tai sukelia abejonį, ar mūsų valstybėje žodžio laisvę ir žurnalistų laisvę yra pakankamai gerbiama. Žurnalistus parversti atpirkimo ožiais už tai, kad kažkas pažeidė taisykles, paviešindamas tą informaciją, kuri net negali būti valstybės paslaptimi – nenormalu,“ – sako A. Kubilius.

Pasak jo, žurnalistai, skelbdami informaciją apie informacinių karų planus prisideda prie valstybės saugumo, tačiau pati valstybė po to už tai juos persekioja. Opozicijos lyderis taip pat pažymi, kad pagal Konstituciją Vyriausybė turi garantuoti valstybės saugumą. „Norėtume paklausti premjero, ką jis padarė gavęs tokią Valstybės saugumo departamento pažymą, kokiais veiksmais jis garantavo valstybės saugumą? – teigia Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos Seime seniūnas. – Aš labai tikiuosi, kad visiems užteks sveiko proto ir tam tikros valstybės atsakomybės rūpintis valstybės saugumu ir nepersekioti tų, kurie iš esmės padeda valstybei tuo saugumu pa-sirūpinti“.

R. Juknevičienė: Kolaboravimas. Vėl?

STT neproporcingos paieškos, kas nutekino VSD pažymą, užgožė svarbaus įvykio esmę – pažymos turinį. Kitaip nei Loreta Graužinienė ar Algirdas Butkevičius, nemanau, kad ši informacija yra eilinė, tokia pati, kokia matome metų metais. Esu panasiu pranešimų skaitytoja ne vienerius metus, todėl vertinu atsakingai. Ji yra labai svarbi. Dar daugiau, informacijos apie VSD pažymą paskelbimas ne tik kad nepadarė žalos valstybei, bet informavo apie galimą žalą.

Nesutinku ir su Jurgiu Jurgeliu, kuris bando menkinti Kremliaus pastangas daryti įtaką Lietuvai, vadindamas informaciją „trolinimu“. Tai, kokia propaganda prieš Lietuvą plūsta per „Pierwyj Baltijskij“, „Regnum.ru“, „Rubaltic.ru“, kaip tokios pačios žinios platinamos Lietuvoje per lietuvišką ir tautinių mažumų žiniasklaidą ir kokie dideli pinigai yra skiriami Rusijos įtakai per žiniasklaidą skeleisti pasaulyje, aiškiai įrodo, kad BNS pateiktoje informacijoje yra atskleisti dalykai, dėl kurių ne žurnalistus reikia tamptyti po apklausas, bet iš esmės pakeisti požiūri į valstybės saugumą.

Beje, labai fariziejiškai atrodo socialdemokratų raudos dėl persekiojamos žiniasklaidos, kai jų lyderis Ministras pirmininkas A. Butkevičius BNS pranešimo dieną griežtai pareikalavo, kad teisėsauga išaiškintų, kas nutekino informaciją. Jie ir vyko premjero reikalavimą! Tuo tarpu A. Butkevičiaus pasisakyme nebuvo jokio susirūpinimo pranešimo turiniui, vien tik pasipiktinimas, kodėl žmonės sužinojo tiesą.

Dar kartą peržiūrėjau, kas rašoma BNS pranešime. Jame – svarbūs Lietuvos nacionaliniams saugumui daly-

kai. Ir ne tik tai, kad kaimyninės valstybės prezidentas asmeniškai dalyvauja siekiant sukompromituoti, apšmeižti mūsų valstybės galvą. Tikslus nesunku numanyti – siekiama pakeisti dabartinę Prezidentę Dalią Grybauskaitę kitu asmeniu. Aiškios ir priežastys – dėl projekto, kuriai siekiama stipriai sumažinti Rusijos Federacijos įtaką per energetiką ne tik Lietuvoje, bet ir regione, dėl Rytų partnerystės prioriteto Lietuvos pirmininkavimo metu.

Tačiau apie BNS pranešimo turinį iki šiol – né vieno apžvalgininkų ar Vyriausybės atstovų komentaro. O klausimai tikrai svarbūs:

1. Rusijos Federacijos prezidentas ruošia priešikas atakas prieš kaimyninės valstybės vadovę. Kaip reaguos Vyriausybė, pagal Konstituciją atsakinga už krašto nacionalinį saugumą? Ar buvo koks pasitarimas, ką ruošiamasi daryti?

Snoudeno nutekinta informacija, kad JAV tarnybos klausėsi Vokietijos kanclerės, sukėlė pasipiktinimo bangą. Panašu, kad mums daug grėsmingesnė informacija yra arba menkinama, arba į ją numojama ranka. Kodėl grėsmingesnė? Todėl, kad reikalų turime ne su NATO partneriais, o su specialia Kremliaus valdyba Baltijos valstybėms.

2. Su kokiais Lietuvos politikais, žurnalistais ir politologais nuolat bendravo RF saugumo agentas V. Smirnovas? Gal galėtų savanoriškai atsilepti patys bendravusieji? Būtų tinkamas iliustracijos veiksmas, ypač tiems, kurie nuoširdžiai nesuprato, kas yra V. Smirnovas.

3. Kodėl tyliai Lietuvos lenkų rinkimų akcijos lyderis V. Tomaševskis? Juk BNS tekste aiškiai įvardinta, kad jo partijos atstovai karto su Rusų sąjungos atstovais turėjo kontaktų Kremliuje. Kada tai buvo? Mano analizė rodo, kad prieš Seimo rinkimus. Ką derino? Bendrus sarašus į Seimo rinkimus? Vien surinkus to meto žiniasklaidos pranešimus apie bendro sarašo su Rusų sąjunga ir Prūskenės partija sudarinėjimo ypatumus bei sugretinus žinias apie pokalbius Kremliuje, ko gero, paaiškėtų, jog Lenkų rinkimų akcija savo sekme Seimo rinkimuose turėtu džiaugtis kartu su minėta Kremliaus valdyba. Ir tai valdančios koalicijos sudėtinė dalis!

4. Kokiu kitu partiju atstovai turėjo (turi) ryšius su Kremliaus valdyba?

Gal gali taip pat iliustruotis? Visa da sakiau ir sakysiu – dabartinei Lietuvai svarbiausia yra užkardytu šiuo metu vykstantį kolaboravimą su priešikus tikslus mūsų valstybei puoselėjančiu valstybių tarnybomis. Bijau, kad tokio kolaboravimo mastas niekuo nesiskiria nuo to, kuris buvo Lietuvoje iki 1940-ųjų. Nesenai per LRT radiją girdėjau „Amerikos balso“ archyvų laidą su Jonu Aisčiu, kuris 1958 metais analizavo lietuvių raštojų kolaboravimo mastus. Paminėjo sovietų išgarbintą ir klasiku padarytą Teofilių Tilvytį, kuris, pasirodo, jau anos Lietuvos laikais menkino Neprirklausomybės kovą savanorius,

kaip dabar tai daro Algirdas Paleckis ir Bronius Bradauskas apie Sausio 13-ąją (citata: „Kiek galima apie tai kalbėti?!“). Verta priminti ir geriausiai žinomą kolaborantą žurnalistą Justą Paleckį, kuris ikikarinėje Lietuvoje rašė knygas apie gražų gyvenimą Rusijoje, vadovavo bendradarbiavimo su Sovietų sąjunga organizacijoms.

Man neužtenka, kad tokiose pažymose minima „kitų partijų atstovai“, „kiti žiniasklaidos atstovai ir politologai“. Noriu, kad kolaboravimas būtų stabdomas dabar. Efektyviai ir iš esmės. Sėskim ir tarkimės, kaip tai daryti, o ne tardykim valstybės nacionalinį saugumą padedančius stiprinti žurnalistus. Rūta Janutienė per „Pierwyj Baltijskij“ ir „Rubaltic.ru“ vadinama „nepalaužiamaja“, slovina ma, lyg Sovietų sąjungos didvyrė, o tuo tarpu Lietuvos tarnybos tardo viisi kitoje barikadų pusėje dirbančius žurnalistus. Bijau, kad iki šiol pudruota istorija apie preaitės kolaborantus gali kirsti dideliu vėzdu per mūsų dabartį. Užaugo nauja karta, tačiau gatvėje paklausus apie partizanų išdaviką Juozą Markulį, vargu ar daug žinančiųjų atsirastų. O Kostas Kubilius, iki šiol vertinamas tik kaip poetas, nors jo kolaboravimas kainavo prieš sovietus kovoju si didvyrių gyvybes. Sumaištis vertybėse – lobis priešiškoms struktūroms.

Dabar priminimui citatos iš praėjusios savaitės BNS pranešimo, kurios taip ir nesusilaukė deramo démevio: „Rusijos prezidento administracijos Tarpregioninių ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis valdybos Visuomeninių procesų analizės departamento Baltijos šalių skyrius, kaip teigia VSD, jau artimiausiui metu planuoja paskleisti Lietuvos Prezidento neva diskredituojančios informacijos, „atrandant“ Rusijos archyvuose esą naujų duomenų apie jos biografiją. Anot VSD, Rusijos specialiosioms tarnyboms pavesta aktyviai naršyti Rusijos archyvuose renkant kompromituojančią informaciją apie aukštus pareigas užimančius buvusios SSRS valstybių pareigūnus, siekiant daryti jiems poveikį.“

„Valdybos darbuotojas saugumo agentas V. Smirnovas, VSD teigimu, naudojė mokslininko priedangą, iki praėjusių metų pabaigos reguliarai lankėsi Lietuvoje ir turėjo daug kontaktų su Lietuvos politikais, žurnalistais ir politologais.“

„Ši informacija gali būti skelbiama pasinaudojant ir Lietuvos minėtos Rusijos prezidento administracijos valdybos ryšiais Lietuvoje. VSD teigimu, valdyba turi ryšių su kai kurių Lietuvos partijų, žiniasklaidos atstovais, politologais. VSD duomenimis, pernai Rusijos prezidento administracijos Tarpregioninių ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis valdyboje yra lankėsi Lietuvos lenkų rinkimų akcijos bei Lietuvos rusų sąjungos atstovai, minima, jog valdybos atstovai galėjo turėti kontaktų ir su kitu Lietuvos politinių partijų atstovais...“

Parengė
Gintaras MARKEVIČIUS

Istorinės atminties gyvybingumas – pirmiausia valstybės rūpestis

(atkelta iš 1 psl.)

Šios vasaros pabaigoje kaip tik teko inicijuoti buvusio partizano ir tremtinio J. Jakavonio-Tigro rūpesčiu atstatyti ir prižiūrimo bunkerio Kasčiūnuose išsaugojimo akciją. Surinkome nemažai gražaus jaunimo ir savo rankomis bei lėšomis atnaujino me A. Ramanausko-Vanago ir J. Vitkaus-Kazimieraičio vadavietę nuo lietaus ir sniego saugantį stogą. Kitakart paprasciau ne laukti, kol kas nors pataisys, o imtis pačiam. Džiauguosi, kad būdama EP nare turiu tokią galimybę, kita vertus, tokią atmintinę vietą – ne viena, ir yra būtina nuosekliau spręsti jų išsaugojimo ar žymėjimo problemas. Tikiuosi, kad šiuo metu remigama studija prisiđes prie konstruktyvaus sprendimo paieškų.

Noriu pabrėžti ir kartu tarpusavio bendravimo aspektą. Visos pastangos turi būti nukreiptos į atminties perdavimą jaunajai kartai. Galimybė bendrauti su tiesiogiai patyrusiaisiais reprezijas, istorinių objektų lankymas, atminties perdavimas naudojantis jaunimui patraukliomis priemonėmis – neišsemiamas ir labai paveikus vertybių pamokų aruodas jaunimui. Todėl ypač norėtusi pasveikinti šiemet Ariogalo saskrydyje „Su Lietuva šir-

dy“ atnaujintą iniciatyvą įtraukiti ir jaunimą. Tikiuosi, kad jaunų žmonių dalyvavimas šiuose Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių susibūrimuose plėsis ir taps tradicija. Be to, šiemet Vilniuje pirmą kartą oficialiai Europos atmintinos dienos renginiai minint Rugpjūčio 23-ąją, jaunimas iš Europos Sąjungos šalių taip pat suvaidino pagrindinį vaidmenį. Bene pirmą kartą ES jaunimas priėmė deklaraciją ir tarė savo žodį, kas jiems yra svarbiausia Europos istorinės atminties apie totalitarių režimų aukas ir nusikalstamus išsaugojimo bei skliaudos srityje.

Ne kartą esu atkreipusi dėmesį į dar neišnaudotą galimybę didesnės apimties istorinės atminties išsaugojimo ir jamžinimo projektus įgyvendinti pasitelkiant ES lėšas. Esu užklaususi Europos Komisijos dėl galimybų tokiu būdu iš dalies finansuoti Laisvės aikštės (Lukiškių) įrengimą. Komisijos atsakyme patvirtinama, kad tokia galimybė yra, tačiau atsako mybė už jos sudarymą tenka Vyriausybei, nustatančiai prioritetus.

Lietuvos pirmininkavimas ES Tarybai suteikia palankų foną pristatyti Lietuvos istorines patirtis Europoje. Patirtis rodo, kad mažai istoriją išmanantiems ypač paveiki yra

meno kalba. Tuo tikslu į Bruselį pakviečiau A. Giničio teatro laboratorijos „Atviras ratas“ aktorius. Surengėme tarptautinę auditoriją giliai sujaudinusio spektaklio apie pokario Lietuvos žmonių likimą „Lietaus žemė“ pristatymą. Taigi, nuosekliai tėsiu pradėtus darbus ir noriu padidžiaugti, kad ši veikla palengva atneša rezultatus, atsiranda vis daugiau suprantančių ir palaikančių, norinčių labiau įsigilinti.

Vis tik be nuoseklios nacionalinės istorinės atminties politikos daugelis tikslų pasmerkta likti pavienėmis iniciatyvomis. Manau, kad tokia politika turėtų būti nukreipta į valstybinių institucijų bei visuomeninių organizacijų ligšiolinio įdirbio išsaugojimą ir išplėtojimą. Ji turėtų susideti iš teisinio ir politinio, taip pat kultūrinio, šviečiamojo, infrastruktūrinio ir netgi turizmo aspektų, juos visus tarpusavyje susiejant ir tiems sektoriams dirbant kartu. Noriu pabrėžti, kad mūsų istorija yra įdomi ne tik mums, bet ir Europos žmonėms. Todėl tereikia neužsidaryti savyje, mūsų istoriją ištraukti iš po šalto muziejinio stiklo ir surasti tokią įvairialypę kalbos priemonę, kuri leistų nepazinusiems Lietuvos istorijos prie jos kuo betarpiskiau prisiliesti.

Vertybų sumaištis silpnina valstybės pamatus

(atkelta iš 6 psl.)

Ši diskusija vyksta sudėtingų įvykių, susijusių su kaimyninės valstybės bandymais daryti įtaką mūsų gyvenimui, kelti sumaištis visur, vertybėse – taip pat.

Todėl verta drąsiau kalbėti apie skaudžią lietuvių tautos bėdą – kolaboravimą. Dabartinei Lietuvai kaip niekada yra svarbu užkardytai šiuo metu vykstantį kolaboravimą su priešiškus tikslus mūsų valstybės atžvilgiu puoselėjančiu valstybių tarnybomis. Bijau, kad tokio kolaboravimo mastas niekuo nesiskiria nuo to, kuris buvo Lietuvoje iki 1940-ųjų. Nesenai per Lietuvos radiją girdėjau „Amerikos balso“ archyvų laidą su Jonu Aisčiu, kuris 1958 metais analizavo lietuvių rašytojų kolaboravimo mastus. Pamėjo sovietų išgarbintą ir klasiku padarytą Teofili Tilvytį, kuris, pasirodo, jau anos Lietuvos laikais menkino Nepriklausomybės kovą savanorius, kaip dabar tai daro Algirdas Paleckis ir Bronius Bradauskas su Saušio 13-ąja. Verta priminti ir geriausiai žinomą kolaborantą žurnalistą Justą Paleckį, kuris iki karinėje Lietuvos rašė knygas apie gražų gyvenimą Rusijoje, vadavavo bendradarbiavimo su Sovietų sąjunga organizacijoms, tačiau dabar paaiškėjo, kad nuo 1930 metų buvo vertingiausias Sovietų sąjungos pasiuntinybės agentas. Pati pasiuntinybė Lais-

vės alėjos gale buvo tapusi daugelio kairiųjų pažiūrų rašytojų, žurnalistų, politikų ir kitų veikėjų užeiga. Ne vienas jų tuomet būtų išišeides, pavadintas kolaborantu, o vėliau ne visi suprato, ką padarė, tačiau kai kurie suprato, bet buvo per vėlu. Tylėti apie Sausio 13-ąją, nes Rusijos ambasadorui nepatiks, – tai yra kolaboravimas, Broniau Bradauskai. Net jeigu priežastis suvis menkavertė, koks nors „lamantinas“... Algirdas Paleckis vienoje laidoje neseniai pasigyrė, kad daug dabartinių socialdemokratų jam ploja per petį dėl jo skleidžiamų absurdų apie Sausio 13-ąją. Šitas balsavimas ir parodys, ar A. Paleckis nemelavo. Balsavimas parodys, kiek Seimo narių jam plotų per petį. Vertybų sumaištis yra silpnos valstybės su silpna visuomene bruožas. Broniaus Bradausko veiksmai atitinka tikslus kelti vertybų sumaištį, tai silpnina valstybės pamatus, kiršina visuomenę, todėl tokis žmogus negali užimti svarbių pareigų Seime, – sakė Seime R.Juknevičienė.

B.Bradauskas kėdę išsaugojo. Valdantieji jau prieš tai atsiribojo nuo B.Bradausko teiginio. Lapkričio 12 dieną „atsiribojo“ tiesiog nedalyvaudami balsavime, jis boikotuodami. Tiksliau, parodė eilinių buvusių komunarų veidą: atsiribojo, bet kabutėse.

Ingrida VĖGELYTĖ

Pasibaigusios pratybos „Tvirtas džiazas 2013“ sulaukė aukšto NATO atstovų įvertinimo

(atkelta iš 1 psl.)

– Platus pratybų užduočių spektras apėmė humanitarines pagalbos, kibernetinės, priešraketinės ir kolektivinės gynybos operacijas. Realus, kompleksinis tarpautinis rengimas padeda užtikrinti, kad Aljansas yra pasiruošęs ateities grėsmėms“.

„Esu visiškai patenkintas, kad mūsų jungtinės pajėgos pasiekė visus mokymo tikslus, ir dėkoju mano pavaldume buvusiems vienetams už puikiai atliktą darbą, – sakė generolas H. L. Domrose. – Taip pat noriu padėkoti Lenkijai, Latvijai ir Lietuvai už ypatingą paramą pratyboms, be kurios nebūtume pasiekę rezultatų, kuriuos mes matome šiandien“.

Pratybose „Tvirtas džia-

zas“ dalyvavo daugiau nei 6 tūkstančiai karių ir civilių iš 28 NATO šalių ir trijų šalių partnerių: Švedijos, Suomijos ir Ukrainos. Lietuva šioms pratyboms skyrė daugiau nei 300 karių, kurie buvo dislokuoti Lietuvoje, Lenkijoje, Latvijoje ir Norvegijoje. Pratybas planavo ir joms vadovavo NATO Jungtinių pajėgų vadavietė Brunsime, kurios dalis per pratybas buvo persikelusi į Adažių poligoną (Latvija).

Per pratybas NATO greitojo reagavimo pajėgoms priskirti kariai savo įgūdžius tobulino vykdymami jungtinės operacijas sausumoje, jūroje, ore. NATO greitojo reagavimo pajėgų laivai išėjo į Baltijos jūrą, orlaiviai vykė užduotis Vidurio Euro-

poje, o pėstininkai dalyvavo lauko taktilos pratybose Vakarų Lenkijoje, Dravsko Pomorės poligone. Pratybas vainikavo ugnies galios parodomosios pratybos šiame poligone, kurias stebėjo NATO vadovai, diplomatinio korpuso atstovai ir pakvieti stebėtojai iš Rusijos ir Kinijos.

Lietuvoje, Pabradės poligone, per pratybas buvo išskleista NATO greitojo reagavimo pajėgų Specialiųjų operacijų komponento vadavietė. Pirmą kartą su platus masto NATO pratybos buvo sujungtos ir Baltijos šalyse kasmet rengiamos priimančių šalių pratybos „Baltijos šeimininkas 2013“ (angl. „Baltic Host 2013“). Jų metu Baltijos šalių kari-

nių ir civilinių institucijų atstovai tobulino tarpusavio sąveiką ir bendradarbiavimą su kitomis NATO institucijomis teikiant priimančių šalių paramą atvykstančioms sajungininkų pajėgomis galimos krizės atveju.

NATO greitojo reagavimo pajėgos – aukštos parengties, daugianacionalinės NATO pajėgos. Jas sudaro valstybių narių šioms pajėgoms priskirti kariniai vienetai, kurie tam tikrą laiką aukštos parengties būsavo šalyse ir yra pasirengę per nustatytą laiką persidėlokuoti į operacijos regioną, jei būtų priimtas sprendimas panaudoti pajėgas. Priėmus sprendimą, NATO greitojo reagavimo pajėgos gali išvykti į operacijų rajoną per

penkias dienas. Sprendimą aktyvuoti pajėgas priima Šiaurės Atlanto Taryba.

Idomu ir tai, kad nors šios pratybos buvo koordinuojamos keletą metų prieš, bet vis tik sutapo su Lietuvos pirmininkavimu Europos Tarybai. Kai prieš Lie-tuvą – ET pirmininkę vyksia tokie Rusijos išpuoliai (paskelbtas ir informacinis karas), svarbu, kad pasauliui rodome, kad mūsų šalį ir Baltijos regioną remia NATO, kad veikia greitojo reagavimo pajėgos, kad galime įsitikinti (ir ne tik mes, bet ir Rusija bei komunistinė Kinija), jog planas, kaip ginti bėdos atveju Baltijos šalis, yra repetuojamas. Vadinas, veiks.

„Tremtinio“ inf.

Kęstutio Zapkaus viešnagė Lietuvoje

Vilniuje viešėjo JAV gyventojo Didžiosios Kovos apygardos štabo viršininko Aleksandro Zapkaus (1916–1946) sūnus – dailininkas Kęstutis Zapkus, iš Lietuvos atvykės po dviešimties metų, kai 1992-aisiais pavasario semestre dėstė Vilniaus dailės akademijoje. Jo studentai – šiandien plačiai visuomenei žinomi dailininkai: Patricija Jurkšaitė, Gintautas Vaičius, Julius Liudavičius, Ieva Martinaitytė, Saulius Mažylis, Raimundas Žilys...

Pasak Lietuvos generalinio konsulio Niujorke Valdemaro Sarapino, Kęstutis Zapkus – tai vienas žymiausių talentų, lietuvių išeivijos dailininkas, pedagogas, nepamirštantis Lietuvos, garsinantis jos vardu. 1944 metų vasarą su mama mokytoja Florentina Kondrotavičiute-Zapkumiene paliko kare paskendusią Lietuvą ir pasitraukė į Vakarus.

Kęstutis Zapkus gimė 1938 metų balandžio 22 dieną Mažeikiuose. Išsilavinimą išgijo Čikagoje, kur lankė lituanistinę mokyklą, dalyvavo tautinių šokių grupėje ir skautų užsiėmimuose. 1960 metais baigė Čikagos meno institutą. Po to meno žinias dar gilio Sirakūzų universitete, kur apgynė magistro laipsnį. Jaunimo centre skautai akademikai surengė ir pirmąją jo tapybos parodą, į kurią buvo pakvieti amerikiečiai meno kritikai. Žymus kritikas Francis Šulcas šią Zapkaus parodą pavadinė „geriausia, surengta tais metais“, jo paveikslų išsijo „Gress“ meno galerija. Kiek vėliau, gavės Edvardo L. Ryersono stipendiją, studijavo Paryžiuje. Nuo 1965 metų dėstė Prinstono universitete, dirbo Paryžiuje ir kituose Europos miestuose, nuo 2003-ųjų atsidėjo tik kūrybai.

Šiuo metu menininkas gy-

vena ir kuria Niujorke. Kūrybos pripažinimą Kęstutis Zapkus pelnė priešingų meninės raiškos metodų derme, sudėtinga, plataus užmojo spalvų ir formų vienove. Būdamas Niujorko tapybos mokyklos šalininku, tapo prestižinių Niujorko galerijų – Paulos Kuper, Džono Véberio – dailininku, savo paveikslus eksponavo daugelyje grupinių ir individualių parodų. Žurnalas „Valstybė“ K. Zapkui yra įtraukės į garsiausiu lietuvių išeivijos penkiadesimtuką.

I Lietuvos dailės akademijoje organizuotą susitikimą su Kęstutiu Zapkumi atvyko šios aukštostosios mokyklos rektorius Audrius Klimas, prorektorius Arvydas Šaltenis (vadovai įteikė svečiui Akademijos medalį), katedrų vedėjai, giminės, buvę studentai, Prezidentas Valdas Adamkus, žemėciai iš Mažeikių bei istorikas Darius Juodis.

Kęstutis Zapkus Lietuvuje turėjo kilnių tikslų. Vienas iš jų – aplankyti tévelio, partizanavusio Kaišiadorių, Ukmergės, Trakų, Širvintų apylinkėse, buvusio Didžiosios Kovos partizanų apygardos štabo viršininko, žuvusio 1946 metų kovo 24-ąją netoli Žaslių, Dubių vienkiemėje, paskutinių gyvenimo metų vietas. Apie šią tévelio gyvenimo atkarpa Kęstutis sužinojo tik iš pernai pasirodžiusios knygos „Du Aleksandro Zapkaus gyvenimai“. Didžiausią laiko dalį Kęstutui Zapkui teko paskirti Dailės akademijoje išgai ruošiamos jo gyvenimo ir kūrybos monografijos redagavimui.

Apie pokario peripetijas esu parašės septynias knygas, tačiau Aleksandro Zapkaus gyvenimas, kurį aprašau jau minėtoje „Du Aleksandro

Zapkaus gyvenimai“, man padarė ypatingą įspūdį. 1944 metų spalį po Lietuvos karių savanorių, susibūrusių į Tėvynės apsaugos rinktinę (TAR), pralaimėjimo sovietų armijai gyvi likusieji pasklido po Lietuvą, o kai kurie traukėsi į Vakarus, kad rastų prieglobstį. Pasiekęs Berlyno pakraščius, Aleksandras Zapkus teturėjo tikslą susi-

tą žmonos gimtinę Ameriką (Florentina gimė JAV), savu noru, neverbuotas, niekieno neverčiamas apsisprendė palikti saugiai besijučiančius savuosius ir sugrįžti žūti į Tėvynę. Siuo metu žinoma tik Aleksandro Zapkaus žūties vieta, kapas vis dar nesurastas... Išniekintą žuvusiojo kūną bendražygiai Aldona Sipavičiūtė ir Leonas Jacinavičius

Po ilgo nesimatymo dailininkas Kęstutis Zapkus ir Prezidentas Valdas Adamkus Vilniuje

Vidmantas Jankausko nuotr.

rasti ten žmoną Florentiną ir sūnų Kęstutį. Apie tą 1944 metų lapkričio susitikimą Spakenburge Kęstutis yra pasakojęs. Jis iki šiol nežino, kaip tévas Aleksandras Zapkus jii ir mamą ištraukė iš to lagorio ir apgyvendino mieste lyje kažkur prie Berlyno. Kęstutis aiškiai prisimena kelionę tramvajumi tarp didžiulių pastatų lyg griauciu, nuostabu vakarą su šeima restorane ir kino teatre. Tačiau po to ilgos nakties verksmai ir mal davimai neatitraukė tévelio nuo Laisvės kovos – jis grįžo partizanauti į Lietuvą.

Šių laikų piliečio akimis tarsi nesuprantama, kaip žmogus, lengvai galédamas pasiekti taikos oazę, išsvajo-

naktį slapta paémė nuo aikštės ir užkasė Kaišiadorių kapinėse, tačiau vieta liko nepažymėta. Didvyrio vardas išrašytas tik Kaišiadorių partizanų koplytėlės paminklinėje lentoje...

Prezidentas Valdas Adamkus renginyje pasidžiaugė, kad su Kęstutiu Zapkumi visuomeninėje veikloje JAV kartu dalyvavo pusę amžiaus. Prisiminėjo parodas, kėlusias lietuvių pasididžiavimą, apdovanojimus, atsiliepimus spaudoje, žymių galerijų, kuriose jo darbai buvo eksponuojami, varodus. Anot Prezidento, Kęstutis tapo vienu žymiausių JAV dailininkų, dalyvavo „Santa-Ros“ veikloje. Tačiau šiame susitikime Prezidentas V. Adamkus daugiau norėjo

papasakoti apie sąsajas su Kęstutio téveliu – TAS kuo pos vadu leitenantu Aleksandru Zapkumi, kai du lietuvių pulkai 1944 metų spalį pa bandė sulaikyti ties Seda, Viešniais, Zavente, Barstyčiaiškis sovietinės armijos pulkus. Valdui Adamkui teko dalyvauti 1944 metų spalio 7-ąją Sedos mūšyje. Buvo ką tik baigės septynias gimnazijos klasės septyniolikmetis. Kariénės uniformos nenešiojo. Gavę komandą Barstyčiuose vežti štabo dokumentus, patyrė kario krikštą. Tada Sedoje žuvo apie šimtas lietuvių kareivių, karininkų, dar daugiau buvo sužeistų, olikę gyvi ir sveiki patraukė į Vakarus. Iš knygos „Du Aleksandro Zapkaus gyvenimai“ Prezidentas V. Adamkus sužinojo, kad tame besitraukiančiųjų sraute buvo ir Kęstutio tévelis Aleksandras. Pasidžiaugė, kad Aleksandro Zapkaus nuopelnai Tėvynei 2009 metais buvo įvertinti Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro kryžiumi.

Gal nepajusiu tokio jausmo, kokį pajuto Kęstutis Zapkus, kai sužinojo, kad Lietuvos yra šimtai žmonių, kurie pažista jį, nors niekada nemate, o buvę studentai, net ir dvi dešimčiai metų praėjus skelbia, kad susitikimai su juo Dailės akademijoje jiems buvo didžiausia dovana. Ir ši kartą akademijoje dailininkas susitiko su antrakursiais, viša dieną jiems dėstė savo supratimą apie dailę, rodė darbų reprodukcijas. Studentai sakė, kad menininkas Kęstutis Zapkus yra žmogus, nepri pažistantis atostogų, darbo valandų, jo kantrybė – begalinė, jei mato, kad Lietuvos jaunimas domisi ir ieško.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Paminėtos 100-osios gimimo metinės

Pajstriečiai, téviškėnai, Panevėžio žygeiviai pagerbė kunigo Jono Paliūko atminimą

Po daugiau nei šešerių metų išėjo palaužta sveikata. Grįžęs pasirinko tarnystę Žemaitijoje, pirmenybę ir

dėmesį visada skyrė silpniesiems ir jaunimui. Mirė 1990 metų vasario 4 dieną Tveruose, ten bažnyčios švento-

riuje palaidotas.

Sudėtingą kunigo, marijonų vienuolio, politinio kalino Jono Paliūko likimą, jo rašy-

tinį palikimą, pailiustruoda ma spaustintine medžiaga ir fotografijomis, papasakojo téviškėnė, kraštotorininkė Ona Striskienė. Apie Paliūkų šeimos narių likimus pasakojo Stanislovas Garnys, kilesiš gretimo Teberešiškių kaimo. Apie kunigo seseris tremtinę Emilią ir Barborą kalbėjo Asta Glušokienė. Tautodailininkas Bronislovas Mažylis papasakojo apie praėjusių metų paistriečių kelionę į Žemaitiją, lankytą kunigo Jono Paliūko kapą Tveruose bei apie kuni go sudarytą „Liturginį maldyną“, suredagotas giesmes.

Ant Paliūkų šeimos kapo padėta gėlių, uždegta žvakių. Minėjimo dalyviai prie kapo sugedėjo „Viešpaties angelą“, pasimeldė. Kunigą prisiminė ir pagerbė pajstriečiai, téviškėnai, Panevėžio žygeiviai.

Ona STRISKIENĖ

Nuo Zujūnų iki Uralo

Pernai Permės srities Galiašoro ir aplinkinių gyvenviečių tremtiniai, susirinkę Zujūnuose, nutarė nuvažiuoti aplankytį lietuvių tremties vietas.

Siemet susitikime dalyvavo ir tremties ekspedicijų vadovas Gintautas Alekna bei keletas bendrijos „Lemtis“ narių. Sudėtingiausias klausimas – kur gauti lėšų. Buvo kreiptasi į Finansų ministeriją, visuomenines organizacijas, sportininkus bei pavie-

jų teritoriją, matyt, ganesi vietinių gyventojų neprižiūrimi gyvuliai. Stovyklą įkūrėme prie tvenkinio ir émémés darbo. Reikėjo išvalyti kapines, surasti ir sužymeti kapavietes ir numatyti tvoros, kuria būvome numatę jas aptverti, dydi. Esame labai dėkingi vietiniams gyventojams, parūpinusiems technikos, medienos ir netgi maisto. Darbas sparčiai ėjo į priekį, numatytais planus įvykdėme per tris dienas: ka-

tremti už tai, kad senelis su sūnumi buvo partizanai. Sūnus žuvo Komijos lageryje, o senelis buvo sušaudytas Kirove.

Sutvarkę šias kapines, nukompane į kitas – toje pačioje apskrityje, Tukačovo gyvenvietėje. Cia ilgai neužtruokime, reikėjo aptvarstyti keletą paminklų, nudažyti tvoreles. Cia ilsisi partizanų vadas, savanoris, apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, Alfonsas Augulis ir močiutė. Dar vieną kapines sutvarkėme Gainuose. Jos nuo Kudymkaro nutolusios per 250 kilometrus. Gyvenvietėje Verchniaja Starica palaidota mano motina. Aplankiau jos, žuvusios nuo recidivisto rankos, kapą. Man tada buvo tikseptyniolika metų. Tėvas prapuolė Vorkutos kaštėjime...

Atstumai Lietuvos mastu neįsivaizduojami, dažnai kelias eina per taigą, kur dar yra lokėj.

Per kelionę visą laiką lydėjo labai pikti ir įkyrūs uodai. Ekspedicija užtruko 13 dienų. Šios ekspedicijos dvasia ir įkvėpėjas buvo Antanas Gurkšys. Kitamet planuojama nudažyti tvorelę Galiašore ir pastatyti betoninį paminklą su višten mirusių tremtinųvardais ir pavarde.

Visiems dalyviams kelionė buvo sėkminga ir prasminga, ypač moksleiviams, kuriems teko prisiliesti prie taučios tragedijos ir jamžinti jos pėdsakus tolimate krašte.

Visiems prisdėjusiems prie šios kelionės surengimo nuoširdžiai dėkoju, ypač stipriausiam planetos žmogui Žydručiui Savickui, prof. Vytautui Landsbergiui, Danutei Karankevičienei, TS-LKD partijai ir daugeliui kitų. Atskirai noriu padėkoti savo draugui, Galiašoro gyventojui Leonidui Ladanoviui, aprūpinusiam medieną, technika ir maistu.

Genius BALIUKEVIČIUS

Ekspedicijos dalyviai. Centre – Genius Baliukevičius

nius žmones. Rimtai parėmė TS-LKD partijos nariai ne tik lėšomis, bet ir jas rinkti tulkino Gražina Burokienė ir Alfonsas V. Augulis. Esu jiems labai dėkingas. Norą dalyvauti ekspedicijoje pareiškė ir patriotinis jaunimas iš Mažeikių rajono Židikų pagrindinės mokyklos. Susidare 11 žmonių komanda, tarp jų – keturi moksleiviai.

Išskridome iš Vilniaus oro uosto. Permėje mus pasitiko ekspedicijos vadovas Gintautas Alekna, atvykęs iš Krasnojarsko, kur išlydėjo namo ekspedicijos „Misija Sibiras“ dalyvius.

Kitą dieną išvykome į Kudymkarą, miestą, nutolusį nuo Permės per 100 kilometrus. Iki tikslo, Galiašoro gyvenvietės, liko dar 100 kilometrus. Kelionė truko ne vieną dieną. Kapines radome labai aplieistas, kapavietes sunykusias, tvoreles išvartytas, po-

pines aptvėrėme tvora ir pastatėme tris didelius kryžius. Galiašoro kapinėse palaidoti Lietuvos tremtiniai, ištemti 1945 metais. Tai daugiausia partizanų šeimų nariai, mirę nuo bado ir nepakeliamų darbų. Cia Amžinojo poilsio atgulė Stasio Rachlevičiaus, Dainavos apygardos partizanų būrio vado Mišlinčiaus, motina Apolonija Rachlevičienė, mirusi 1947 metų kovą ir duktė Vida Raklevičiūtė, gimusi 1944 metais, mirusi 1945 metų gruodį. Albino Gurkšio, Prano, Slyvų būrio partizanų vado, susisprogdinusio kartu su stribais ir enkavestais, šeima buvo ištremta į Galiašorą, Albino Gurkšio tėvas mirė nuo bado 1947 metais. Jo tėvas Pranas Gurkšys buvo Lietuvos savanoris, apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu. Ten yra palaidota ir mano močiutė su vaikaičiu, iš-

palaidojo Šeiminiškių kapinėse.

Apie šį kraupų įvykį pasakojo ir kiti renginio dalyviai, gerai pažinoję netoli ese gyvenusią Rozaliją Žarskiene.

Siuos kraupius okupacijos laikotarpio įvykius, represijas, partizanų kovą už Laisvę, tremtij ir Sibiro lagerius dar ilgai mums primins pastatyti paminklai, kryžiai, parašytos knygos ir iš karto i kartą perduoti kraupūs liudijimai apie okupantų ir jų pakalikų stribių žiaurumą.

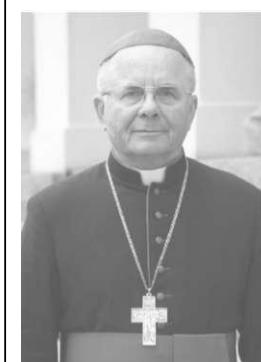
Liudvika DANIELIENĖ

Spalio 19 dieną Šeiminiškių kaimo kapinaitėse pašventinome LPKTS Anykščių filialo narių pastatytą paminklą, skirtą partizano motinai Rozalijai Žarskienei, sudegintai stribų savo namuose Šeiminiškių kaime. Anykščių Šv. Mato bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už Rozaliją Žarskienei ir tose apylinkėse žuvusius partizanus. Paminklą pašventino kūnigas Nerijus Papirtis.

LPKTS Anykščių filialo pirmininkė Prima Petrylienė papasakojo, kokiomis aplin-

Sveikiname

Garbingo 75 metų jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname arkivyskupą metropolitą **Sigitą TAMKEVIČIŪ**, mūsų mielą broli, neginkluoto pasipriešinimo dalyvi, buvusį politinių kalinių.

Prisimindami Jūsų nelengvą gyvenimo kelią, džiaugiamės dideliais Jūsų darbais Dievo garbei, Tėvynės ir artimo labui. Džiaugiamės Jūsų pasiekimais Bažnyčiai. Ganytojiškoje veikloje Jums visada svarbiausia buvo meile Jėzui Kristui, ištikimybė Jo Bažnyčiai ir dėmesys kiekvienam žmogui.

Dékojame Jums už Jūsų pagalbą ir dėmesį visiems buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniam, už Jūsų raminantį ir padrasisantį žodį. Dékojame Jums už Jūsų aktyvų dalyvavimą Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos renginiuose, nukreipiant mus nuo kasdienybės link didesnio dvasingumo, prie ištikimybės krikščioniškomis vertybėms.

Linkime Jums Dievo palaimos, geros sveikatos ir sekėmės Jūsų ganytojiškoje veikloje.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos pirmininkas Povilas JAKUCIONIS

* * *
80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname 1951 m. Krasnojarsko sr. Ilansko r. buvusių tremtinę **Oną MENKEVIČIŪTĘ-MINALGIENĘ**.
Tegul žiedai išpuoš kiekvieną šventę,
Kaip veidą puošta lūpų šypsena.
Lai laimė ir sekėmė Tau tiesia ranką,
Ir niekad neappleidžia sveikata.

Laimingų metų ir ilgų.

Buvęs tremtinys brolis Juozas Menkevičius, dukterys su šeimomis ir LPKTS Elektrėnų filialas

* * *
Tarytum qžuolas, stiprus ir išvermingas,
Tarytum medis šioje žemėje esi.
Žmogus gyvena tam, kad būtų reikalingas,
Kad jo darbais gérėtysi visi.
Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Siaulių apskrities koordinatorių **Algirdą ŠAPOKĄ**. Linkime sveikatos, neblėstančios energijos, Dievo palaimos.

LPKTS Siaulių filialas

* * *
Kiek metų liko praeity,
Kokie jie buvo – apsiniaukę ar giedri?
Linkim, kad likusieji būtų
Jums geri,

Sveikatos, laimės, džiaugsmo kupini.

Garbingo 70-ojo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Tauragės filialo valdybos ir tarybos narį, Tauragės apskrities koordinatorių **Vidą ČEREŠKEVIČIŪ**.

LPKTS Tauragės filialas

* * *
Susikaupė širdy ir išmintis, ir patyrimas,
Ir nueitų dienų graži rimitis,
Tai, kas praėjo, kas jau buvo –
Kaip kraitis, dovana arba lemtis.
O būsimieji metai tegu būna Praėjusių brandus ir ilgas tėsinys.

70-ojo jubiliejinio gimtadienio proga sveikiname ilgametę LPKTS Biržų filialo pirmininkę **Danguolę ŽIUKIENĘ**.

LPKTS Biržų filialas

Lietuvos karininkijos istorija

Greta Lietuvoje veikiančių pilietinių visuomeninių organizacijų, daug nuveikusių anos nepriklausomos valstybės istorijai įamžinti, karo, ginkluotosios rezistencijos kovose žuvusiuų identifikavimui, garbingavietą užima ir Lietuvos kariuomenės karių, nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, artimųjų sąjunga (LKKAS), prieš 15 metų įkurta Kauno įgulos karininkų ramovėje šviesaus atminimo doc.

Vytauto Jasulaičio (1929–2003), karininko sūnaus, politiko, buvusio Vilniaus mero, iniciatyva. Tai jis su iniciatyvine grupė sumanė organizuoti Lietuvos karininkijos artimuosius rinkti medžiąga ir išleisti daugiatomį albumą – enciklopedinių leidinių „Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953“.

Spalio 23 dieną Kauno įgulos karininkų ramovėje susirinko organizacijos nariai ir svečiai 15-ąsias organizacijos įkūrimo metinės pažymėti ir sutikti 9-ąjį enciklopedinių leidinių tomą. Šia švente buvo pradėtas renginių ciklas, skirtas 95-osioms Lietuvos kariuomenės įkūrimo metinėms paminėti.

Pasak dabartinio LKKAS pirmininko Vytauto Zabielsko, pradžia buvo sunki – trūko istorinių šaltinių, dar nebuvo atviri visi archyvai ir muziejai, aukštuose valstybės postuose sutikta daug abejingų žmonių, nenorinčių suprasti organizacijos darbo reikšmės. 1991 metų rugpjūčio 10 dieną, minint Lietuvos kariuomenės naikinimo pradžios 50-metį, kelauta į Lamų lagerį ir nustatytos ten nužudyti Lietuvos karininkų tapatybės. Kelauta į Sibiro kraštą ir 1998 metais. Tad pradžia buvo padaryta, darbus reikėjo teisti...

Kai publikavimui buvo paruoštas 1-asis tomas, pagelbėjo JAV lietuvių Elena Brožytė-Sniegaitienė, paaukojusi 15 tūkstančių JAV dolerių, užtekusiu knygos išleidimui. Prie leidybos lėšomis visada prisidėjo LKKAS nariai, jų artimieji, vėliau – ir mūsų valstybė, visų pirma Krašto apsaugos ministerija (ypač vadovaujant ministrii Rasai Juknevičienei), Kultūros ministerija ir jos fondai, taip pat Lietuvoje gerai žinomas JAV verslininkas Juozas Kazickas. Visą milžinišką duomenų, dokumentų, liudijimų, nuotraukų surinkimo ir tikslinimo darbą be jokio atlyginimo padarė Lietuvos istori-

jai neabejingi žmonės, pirmaisia LKKAS nariai, kurių daugelį su knygose jamžintais karininkais sieja krauju ryšys.

Šiuo metu žinoma, kad Si-biro lageriuose, tremtyje, tardymo kamerose genocido au-komis nuo leitenanto iki gererolo tapo 811 Lietuvos karininkų. Enciklopedinio leidinio tomuose pateiktos apie 7 tūkstančių nepriklausomos Lietuvos karininkų reguliariosios kariuomenės, atsar-

dėstytojavo – tai renkant duomenis talkino ir ši aukštoji mokykla bei Kauno technologijos universitetas, nes daugelis dokumentų perduoti būtent į šio universiteto archyvą. Pagelbėjo ir „Draugo“ laikraščio, leidžiamo JAV, archyvas.

„Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953“ 9-ojo tomo pristatymo metu Lietuvos Seimo narys hab. dr. prof. Arimantas Dumčius negailė-

klausomybės metų buvo paruošti tūkstančiai karininkų, kurie savo gyvenimu ir darbais, daugelis – ir kova prieš okupantus, įrodė tos santvaros gyvybingumą. Taip pat pasiūlė, kad surinkta medžiaga, suguldyta į solidžius albulus, iškeliautų ir į internetinę erdvę, kad su ja turėtų galimybę susipažinti tūkstančiai skaitytojų visame pasaulyje ir kad sulauktume abipusio ryšio – surinkta medžiaga vis dar būtų patikslinama ir pildoma...

Savo ižvalgas taip pat išsakė KTU muziejaus vadovė dr. Audronė Veilentienė, Kauno mst. savivaldybės tarybos narys, partizano sūnus Gediminas Budnikas, LKKSS pirmininkė dr. Aušra Jurevičiūtė, LDK Birutės karininkų šeimų moterų draugijos Kauno skyriaus pirmininkė Edita Almonaitienė.

Ramovės viršininkas majoras Donatas Mazurkevičius pasidžiaugė, kad veikli LKKAS švenčia tik 15-ąsias metines, tačiau organizacijos narių darbai jau sunkiai išmatuojami. Tad 9-asis enciklopedinių leidi-

nio tomas yra gražus atminimo ženklas ir LKKAS įkūrėjo Vytauto Jasulaičio atminimui 10-ųjų mirties metinių proga. O kad renginys įdomus ir prasmingas, „Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953“ knygos reikalinos, liudijo pilna salė susirinkusių žmonių, tarp kurių švente džiaugėsi ir enciklopedijos puslapiuose įamžinti LPKTS Garbės pirmininkas, Tauro apygardos partizanas dimisijos kapitonas Antanas Lukša bei Aeroklubo Garbės narys dimisijos vyresnis leitenantas Vladas Drupas, vyriausias amžiumi skraidantis Lietuvos pilotas.

Leidinio 9-ojo tomo pristatymo ir LKKAS 15-ųjų įkūrimo metinių iškilmes vedė Kauno įgulos karininkų ramovės Rysiu su visuomenė

skyriaus specialistas atsargos majoras Gediminas Reutas. Renginio metu, kankliuojant Rūtai Mikalauskaitė ir Evelinai Murauskaitė, buvo pripratyta Lietuvos karininkų šeimų nuotraukų prezentacija „Tėveliai karininkai, mes ir artimieji“, parengta dr. Vytauto Miliuko; Lietuvos partizanų ir karo dainomis šventės svečius pasveikino VDU Muzikos akademijos studentas šaulys Dovydas Jokubauskis.

**Stanislovas ABROMAVIČIUS,
Dalia LUKŠAITĖ-MACIUKEVIČIENĖ**

„Barakudos“ džiaugsmas ir skausmas

Nelinksmos mintys aplanko perskaicius „Barakudos dienoraštį“. „Barakuda“ – tai ji, knygos autorė, pedagogė Angelė Lauciūtė. Sovietmečiu dirbusi sergančių vaikų internatinėje mokykloje, ankssti vaikų akyse pamačiusi neįdildomą skausmą dėl ligos ir vienišumo, mokėjusi mylėti, globoti, padėti visiems, kuriems prieikė jautrios mokytojos širdies; tokią mokytojos asmenybę, jos dvasinę stiprybę pajunti iš pirmųjų dienoraščio puslapį. Atvirumu ir negailestinga kasdienybės tiesa sužavi kiekviena knygos eilutę. Autorė, kaip ir jos knygos herojė, sovietmečiu nebuvo komunistų partijos narė, taigi negalėjo užimti ir geriau apmokamų pareigų. Nukentėjo ir jos šeima – dukrelė teko auginti vienai, nes vyru pasirodė nepakeliusių žmona ir dukterimi. Kartais mokytojai atrodė, jog neištvers, numirti būtų lengviau, bet sunkias mintis nuaikydavo dukrelę. Kas bus su ja? Kas užaugins?

Pagalbos savo Tėvynėje nesulaukė ir, vos Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, išvažiavo į... niekur. Su nupirktu iškvietimu paviešėti Kanadoje abi su dukterimi atsidūrė gražiame, bekraščiame, svetimame pasaulyje ir pakartojo daugelio lietuvių emigrantų kelią. Buvusi pedagogė dirbo juodžiausius, sunkiausius darbus už mažiausią atlyginimą: švėtė metų metus nevalytą parketą, gamino koldūnus bendruomenės valgyklai, abi su dukterimi rinko sliekus fermoje. Ne kartą klausdavo savęs: ar turėsime kada nors su dukrele savo pastogę? Ir nerado atsakymo.

Ar ilgėjosi pedagogės darbo? Net nesusimąstydavo: tai jau buvo praeitis. Nesugrąžinama.

Už gražiai išvalytus namus, mažamečių vaikų ar sunkaus ligonio priežiūrą niekas neskubėjo pasakyti ačiū. Juk sumokėta! Ko dar?! O tautiečiai, patys kažkada pabėgę nuo karo negandų ir gresiančio komunizmo, pirmieji ją pavadino „barakuda“. Jau įsitvirtinę toje išsvajotoje šalyje, pasiturimai gyvenantys ir netgi praturtėję, vieną dieną atvirai pasakė atvykėlei: „Barakudos! Atvažiuoja dykaduonės, tinginės, išardo šeimas, išvilioja pinigus... paskui vyrus pameta ir pabėga.

(keliamas į 8 psl.)

Žuvusių Lietuvos karininkų atminimui žakeles uždegė ir tylos minutei pakvietė LKKAS nariai (iš kairės): organizacijos pirmininkas Vytautas Zabielskas, birutietė Asta Reklaitytė ir šaulys Alvydas Semaška
Dalias Lukšaitės-Maciukevičienės nuotrauka

Lietvių spauda Sibire – unikalas mūsų kultūros ir literatūros reiškinys. Kęsdami šaltį ir badą, neturėdami jokių tinkamų sąlygų literatūrinei ir publicistinei kūrybai, rizikuodami būti sugauti ir darkart nukentėti, lietuviai nesilievo raše tekstus, leidę pogrindinius leidinius ir jais žadinę tautinę ištremtųjų savimonę, skatinę jų drąsa, ištvermę ir neleidę jiems palūžti. Lig šiol tebeaiškėja nauji faktai apie šią gyvybinę tautos kūrybos liniją, tebeatsiranda vis nauji liudijimai apie literatūrines lietuvių grupeles, būrelius, kūrusius Sibire. Vieinas iš tokų literatūrinių žurnalų – „Taiga“, 1950 metais leistas Vesiolos gyvenvietėje, Alzamajaus rajone, Irkutsko srityje.

„Taiga“ – neperiodinis leidinys, kurio iš viso išleisti penki numeriai po vieną egzemplifiorių. Tai rankraštiniai leidiniai spalvingais viršeliais, gausiai iliustruoti išpudingais piešiniais. Šiu piešinių autorius ir leidinio organizatorius – Vytenis Rimkus, sasiuvinėlio se rašydaus ir bičiulių sukurtus tekstus. Kaip ir kitų nelegaliai leistų leidinių, žurnalo autoriai pasirašydo slapyvardžiais. Daugiausia tekstu „Taigai“ sukurė V. Rimkus ir J. Balčiūnas. Leidinius tarp Sibiro lietuvių platino dvi merginos – Elena Rimkutė ir Veronika Vilkauskaitė. Pirmajame leidinio numeraje publikuotas kreipimasis į lietuvius:

„Ošia, gaudžia vėjo laužoma taiga, traškėdamos griūva pakirstos pušys ir vėjo gaude sy tarp įvairiausiu šio sveto kalbų dažniausiai ausis užgauna lietuviška kalba. Didieji Sibiro plotai, rūsti ir atšiauri taiga šiandien tapo lietuviška. Ir žusta čia jaunos jėgos tamsoje, žusta kasdieninėje kovo-

(atkelta iš 7 psl.)

Baltarankės komunistės!“ Pasmerkta be teismo ir kaltės, jis vis tiek skubėjo iš vienų namų į kitus valyti langų, tvarkytį namų, skalbtį... Ir skaiciavo už darbą nuo anksstyvo ryto iki vėlaus vakaro sunkiai uždirbtus dolerius. Isigijo pigių drabužių, reikalingiausių daiktų ir taupė pinigus, kad sugrįžtų namo.

Viską pajėge iškentėti, darbo nebijojo, tik sunkiai suvokima panicka imigrantei slėgė širdį. Nieko, iškentės viskai! Pasiryo.

Visai kaip sovietmečiu, kada be teismo ir kaltės buvo pasmerkti jos artimiausi žmonės, nusavinti namai ir žemė. Tik dabar jos jėga iš namų nevijo... Pati sau pasakydavo atvirumo akimirką: ko tu čia veržeisi, moteriške? Nesuveiki, kad niekur nėra ir niekada nebubo rojaus žemėje. Susižavėjai kaip vaidkas pasakomis. Gražiausia ir geriausia ką turėjai, liko būtent Lietuvoje giminėje,

Lietvių spauda Sibire: žurnalas „Taiga“

je už duonos kąsnį, žūsta neveiklume ir kasdienybės smulkmeniškumuose. Ir kilo pas mus sumanymas sunaudoti nors dalelės tos energijos nei tartum rimtam reikalui, nei tartum žaislui – nuosavam lietuviškam laikrašteliui leisti. Mes tikimės iš visų jei ne paramos, tai pritarimo. Mes vengsime politikuoti, bet vi suomeninio gyvenimo klausimelius, o ypač doros klausimus, kelsime viešumon. O ar maža šiandien, rodos, taip nedidelėje mūsų bendruomenėje, yra žaizdų?

Mes stengimės minėti brangiąją Tėvynę, gaivinti viltį. Nepraeisime pro šalį ir to krašto, kuriamo laikinai gyvename. Kviečiame visus, ypač jaunimą, prisidėti prie mūsų iniciatyvos, kad mūsų pradėtas žaislitas pavirstų į darbą ir judėtų pirmyn, kad seniai ir pesimistai nepasijuoktų iš mūsų. Būkim optimistai!“ (p. 2; 19).

Tad programinės leidinio nuostatos buvo telkti lietuvius, gydyti šios bendruomenės dvasines žaizdas, kelti nuotaiką. Jau kituose numeriuose redakcijos pastebėjimai rodo, kad lietuvių labai laukė šio leidinio, jis su didžiausiu malonumu skaitė. Tai natūralu ir suprantama – juk ranka rašyto „Taigos“ tekstai buvo galimybė ištremtiems, daugybę metų sveitimybėje įkalintiems lietuviams išvysti rašytinį lietuvišką žodį, mintimis prisiliesti prie savo nacinalinio dvasinio turto – rašytinės kalbos tradicijos ir ja kuriamos literatūros.

„Taigos“ turinys liudija, kad tai jaunų, brėstančių ir

apie savo gyvenimo vietą mastančių žmonių leidinys. Jaunu, pasiruošusių diskusijai ir platiems gyvenimo bei istorijos svarstymams, kurių jie labai troško, bet realiai pasiekti tose aplinkybėse, kuriose buvo, negalėjo. Tokį užmojį liudija ir pirmajame numeryje skaitytojui paliktas „Laisvassis puslapis“ su tekstu: „Čia bus leidžiamā pasiskaiti bet kam ir bet kuriuo klausimu, o taip pat iškeltais klausimų gincyt. Vienu žodžiu, čia bus lei-

dami okupanto naguose jie su šiuo žmogaus ir tautos paver Gimu kovojo. Tai buvo jaunuoliai, negalėjė susitaikyti nei su savo, nei su kitu įkalinta jaunyste, ir išėjė kovoti rašytiniu žodžiu. I žurnalą aktyviai kviečiai rašyti ir vaikai – kad ne užmirštu lietuviško rašto.

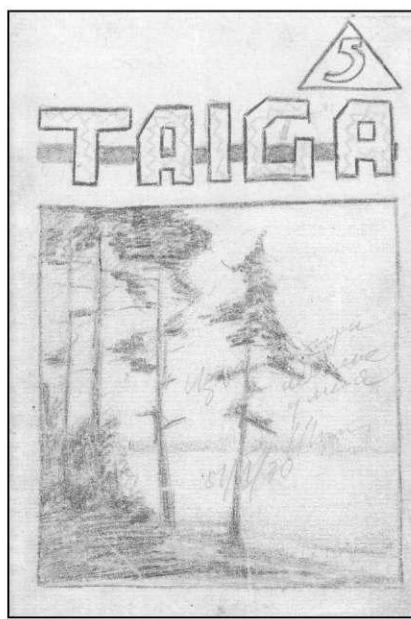
Visi žurnale publikuoti tekstai pulsuoja jaunatviška dvasia ir energija – paskelbti eileraščiai, prozos kūrinėliai, esama publicistinių apmastytų apie krikščionių religijos prasmę, laiko aktualijų, vertimų iš lenkų kalbos. Poeziją daugiausia rašė J. Beržas (Juozas Balčiūnas), L. Vėjas (V. Rimkus). Tai jautrūs, taikliai surimoti skaudžią jaunystės dramą – Tėvynės ir visų svajonių pradimą apdainuojantys kūriniai, kupini skaudaus ilgesio: Žibuočių tėviškėjau žydi, Rasos lašu dabintos, Tu ašarom jaunystę lydi, Retežiai surakinta.

Taip neseniai gegužis mielas
Tavo širdy kvatojos,
Dabar, suvargus stelai,
Tu žūsti nekovoju...

Kam žodžiai tie vylingi
Kalbėjo meilė tyra,
Jeigu dabar sustingę
I šipulius subyla.

(J. Beržas, „Žibuočių tėviškėj...“)

„Taigoje“ esama ir nemaža satyrinių, atgrasių Sibiro buitį bei gyvenseną, kontrastuojančią su gimtinės Lietuvos, pašiepiantį eileraščių. Juose taip pat jaučiamas giminės namų, laukų ir viso, kas lietuviška, sava, įprasta, pasiūlgimas, pulsuoja gilus liūdesys, kad dėl kažkieno teko atsidurti tokiose baisiose aplinkos.

džiamą polemizuoti. Sekančiame numeryje čia bus patalpintas berniukų žodis mer-gaitėms“ (p. 14). Taip energingai ir vitališkai prie žurnalo, laisvos minties šaltinio, kviestas ir aktyvintas skaitytojas. „Taigos“ leidėjai akiavazdžiai buvo intelektualūs, drąsūs ir veržlūs bei pasižymintys literatūriniais sugebėjimais jaunuoliai, kurių galimybes suvaržė sovietinė sistema, represijos, bet net ir bū-

bis. Kad sutaupytm pinigų sugrįžti namo, kai pasibaigė vizos laikas, jis netgi pasiūlė fiktyvią santuoką. Ilgai-niui fiktyvi santuoka virto draugyste, pagarba vienas kitam iki mirties. Ir kur be-sugrįši? Duktė užaugo, anksčiau užtave išmoko anglų kalbos, pasiryžo mokyti toliau, igyti profesiją.

Pasilikai, ne jis vienintelis tave, išvažiavusi „niekur“, globojo iki savo gyvenimo pa-baigos. Ir niekas neturi teisės užtai tavęs smerkti nei priminti gyvenimo okupacijoje, nes lietuvių patys jos nepasirinko. Beje, to „rojaus“ šalis – ne tokas gražus rojus realybėje, kai žmogus suserga ir lieka vienišas, arba... praturtėjės neretai nepateisina garbingo žmogaus vardo.

Autorė žavisi viskuo, kas Kanadoje gražu, atvirai išsa-ko nuomonę apie tai, kas su-kelia juoką ir gailestį, pavyz-džiu, kada ponia, mažai su-

kybėse. Prozos tekstuose ryškios skaudžios praeities – trėmimo į Sibirą, bei buitinų satyrinių siužetų, siekiant pralinksminti skaitytojų, atraukti jį nuo slogios patirties, variacijos. Žurnale, be originalių tekstu publikacijų, sveikinami ir varduvininkai – paminėtos konkretios jų pavidės, surašyti ilgiausiai jų sarašai. Tai neabejotinai buvo nuoširdus tremtinių, kenčiančių Sibire, pagerbimas, pamaloninimas.

1950 metų birželio 30 dieną „Taigos“ kūrėjai ir platintojai buvo suimti, išvežti į Irkutską ir nuteisti. Bausmės už literatūrinių leidinių rengimą ir platinimą būdavo didžiulės. Tekstų kūrėjams V. Rimkui ir J. Balčiūnui buvo paskirta po 25 metus, Elenai Rimkutei – 10 metų, Veronikai Vilkauskaitėi – 8 metai lagerio. Po Stalino mirties šios bausmės su mažintos, palaipsniui visi vėl sugrąžinti į tremties vietas.

2012 metų vasarą Elzbieta Rimkutė-Bagdonienė nusvyko į Irkutsko srity, Alzamajų, aplankė tas vietoves, kuriose gyveno ištremta jos šeima. Kiek vėliau, beveik po metų, buvusiam tremtiniui Česlovui Mižutavičiui pavyko parvežti penkis „Taigos“ numerius ir du V. Rimkaus ir J. Balčiūno Sibire kurtų eileraščių bloknotus. Tad šiuo laiku Lietuva jau turi galimybę susipažinti su unikalia savo kultūros, prieš daugelį metų kurtos Sibire, dalimi, moksliskai įtyrinėti. Turime unikalią galimybę sužinoti apie nepakartojamas mūsų tautos asmenybes, išdrūsusias tiek daug, liudijančias mūsų tautos dvasinį atsparumą, gyvybinę jos galią. Sių asmenybių dėka Lietuva išliko nepapraktupdyta.

Matyt, tokie mes, lietuvių, esame – atviri pasauliui vaikai. Neprilipo mums komunizmas, gal neprilips ir šiandien mūsų jausmus užgožiantis laukinis kapitalizmas, jau bandantis vis garsiau uždainuoti demono ariją: „Vien tik auksas valdo mus!“

Patariu mūsų senoliams ir jaunimui, nueinantiems ir ateinantiems į Lietuvos gyvenimą – paskaitykime Angelės Lauciūtės „Barakudos dienosraštis arba lietuviatės išpūdžiai Kanadoje“, kad labiau brandintume laisvę Tėvynėje. Pajuskime autorės išsakyta teisybę apie didžiausią vertybę – žmogaus gyvenimo kainą, neįvertinamą pinigais. Atidžiai paskaitykime kiekvieną eilutę ir suprasime, kodėl „barakudos“ džiaugsmai ir nelaimės baigiasi autorės ketureiliu:

*Cia šalis, kur mirusių neverkia,
Gedulo skarų čia nenešoja.
Cia prieš brolio kančią
uzsimerkia,
Cia visi save labai tauusoja...*

Janina SEMASKAITĖ

„Barakudos“ džiaugsmas ir skausmas

dabar jau atkūrusioje nepriklausomybę.

„Kodėl nelikai savo tėvynėje, kodėl savo šalyje nenorėjai dirbti?“ – antrino dar taip nesenai buvę artimi draugai tėvynėje. Ir kaip išdrįsai su nupirktu iškvietimu išvažiuoti?

Būtent jie, tavo tautiečiai, ir ten, Kanadoje, nepamatė tavo darbštumo nei geros širdies, nes tu... tik imigrantė, dar anglų kalbos egzamino neįšlaikiusi, priesaikos Kanadai nedavusi, dar nejteisinta pilietė. „Tu – iš sovietų, o iš ten žmogumi niekada nebus!“ – pareiškė jau ne pirmos imigrantų kartos ponia.

Ne kartą norėjai sugrįžti namo, bet likai toje gražioje, svetimoje žemėje. Likai, nes Žemė – žmonių planeta. Tavo – taip pat... Likai, nes tave priglaudė ir be žodžių suprato vienintelis žmogus, suteikęs pastogę, toks pat vienės, pavargęs mažakal-

Mano broli ir drauge, pabuski iš miego ir kaimyną prikelk!

Savo gimtą žemę
Jūs krauju aplaistėt.
Kur lašėjo kraujas,
Ten pražydo laisvę.

Marcelijus Martinaitis

Šie Marcelijaus Martinaičio žodžiai iškalti paminklinėje plokštėje po Lietuvos partizanų pavardėmis: Stanislovo Naruševičiaus-Jūreivio (1921–1948), Viktoro Petraičio-Žaičio, Juozo Keparutė-Ažuolo, Jono Nacio-Bijūno, žuvusių 1948 metų kovo 6 dieną Raseinių ir Simkaičių valsčių sandūroje Šauklių kaimo apylinkėse. Paminklą pastatė Stanislovo Naruševičiaus sūnus Aurelijus Noruševičius savo tévo ir jo bendražygii atminimui. 2008 metų kovo 8 dieną Raseinių rajono Kalnujų bažnyčioje buvo laikomos Šv. Mišios, skirtos žuvusių atminimui. Jie žuvo kovodami su sovietų enkavedistais. Jégos buvo nelygios. Visi partizanai priklausė Kęstučio apygardos Gintaro rinktinės Priedangos būriui. Žuvusius partizanus stribai suguldė Raseinių stribyno kieme ir stebėjo, kas ateis jų apverkti. Kelias dienas palaikė kieme, jau nužmogėjė stribai, tingėdami iškasti duobę niekintųjų palaikams palaidoti, sumetė juos į šulinį. Drąsios mergaitės Janina Tarapaitė ir Elena Pluščiauskaitė, sužinojusios iš stribų, kur sumesti partizanų kūnai, gerū žmonių padedamos naktį juos iš šulinio ištraukė ir, iš anksto užsakiusios pagaminoti karstus, partizanus palaidojo Kalnujų kapinėse šaltą 1948 metų naktį.

Dabar pasirodė paminklas, nei nuo šalčio, nei nuo karščio, nei nuo lietaus nesuyrantis ir nerūdijantis – Aurelijaus Noruševičiaus knyga „Kai Gynėvė raudojo krauju“ (Kaunas, 2013). Nors knyga išleista kita proga – autorius lešomis pastatyto Kryžiaus šventinimo 2013 metų rugpjūčio 4 dieną iškilmėms. (Kryžius pastatytas Raseinių rajono, Pagyvénés ir aplinkinių kaimų žuvusių partizanų atminimui.) Knygoje daug vienos skirtinga minėtų partizanų gyvenimui, jų kovai už Lietuvos nepriklausomybę ir jų žūties aprašymui.

Istorijos mokytoja, Tévnės pažinimo draugijos Kauno skyriaus pirminkė Irena Eigeliénė prieš daugelį metų buvo girdėjusi, kad jos ir poeto Marcelijaus Martinaičio giminaitis Juozas Keparutis-Ažuolas iš Pasabenčio kaimo, talentingas vaikinukas, poetas ir dailininkas, išeidamas partizanauti, buvo surinkęs savo kūrybą: eileraščius, ese, miniatiūras ir tapytus paveikslus, ir užkasęs tévų sodyboje. Juozo Keparutės seseriai Zosei Keparutei-Vilčinskienėi po daugelio metų didelių pastangų dėka pavyko surasti brolio brangų kūrybos lobį. Knygos autorius rašo: „Kūrybingo ir gabaus partizano kūrinių būklė apgalėtina, bet sklidanti dvasia pakili, o sunumeruoti puslapiai kalba apie didelės apimties kūrybinio palikimo netekėti“. Knygoje pateikiama išlikę žuvusio partizano kūrybos fragmentai, piešiniai, atspausdinta per stebuklą

išlikusi miniatiūra „Kaip kas miršta“. Joje rašoma: „Karaliai ir valdovai pralaimi paskutinę gyvenimo kovą. Vargšai persikelia į geresnį gyvenimą. Redaktorius išleidžia paskutinį gyvenimo numerį. Teisėjas gauna šaukimą į Dievo teismą. Gydytojai netenka darbo, nes nueina ten, kur nebéra skausmu ir ligų. Muzikantai atgroja paskutinį gyvenimo maršą. Artistai suvaidina paskutinę gyvenimo komediją, ir girtuoklis išgeria paskutinę gyvenimo taurę...“ Tik neparašė, kaip miršta Lietuvos partizanai... O jie mirė, kaip ir pats miniatiūros autorius, Lietuvos laisvės karžygių mirtimi, realizavę savo protėvių priesaką: „Gyventi ir mirti taip, kad apie tame Tauta dainas dainuočiai...“ Lietuvių pasaulėautoje tauta dainas dainuoja tik apie tuos, kurie gyveno ne dėl savęs, o dėl savo tautos ir savo valstybės, gynë jų laisvę ir amžinąsias vertynes.

Ir ne taip šiandien svarbu, kad dažnis dabartinių lietuvių, kaip sakė žodžio kišenėje neieškanti aktorė Nijolė Oželytė, tapo „dvasisios liliputai“, balsuojančiais ne už savo Tévynę, o už pasaulio perėjūno pasiūlytą ledų porciją ar alaus „bambalį“, jų vaikai, o gal tik vaikaičiai, neabejoju, išsivaduos iš paversto proto vergojos ir materializmo, jų tévus pavertusio zombiai savo tévynėje. Ir bus čia Lietuva – laisva ir dvasinga.

Tik gaila tos jaunų lietuvių kartos, žuvusios už Tévnės laisvę ir nepriklausomybę. Kiek gi tarp jų buvo einštėinų, rafaelių ir mocartų? Kas žino...

Stanislovo Naruševičiaus-Jūreivio brolis Kazimieras žuvo 1947 ar 1948 metais per okupanto smogikų operaciją Raseinių apylinkių miške. Kitas brolis Aleksas, vykdymas partizanų vadų užduotį, irgi žuvo neaiškiomis aplinkybėmis. Broliai Vincas ir Vaclovas, abu „plechavičukai“, pasitraukė į Vokietiją ir taip išsigelbėjo nuo žūties. Motina Kazimiera Naruševičienė, nepakelusi tremties kančią, mirė ir palaidota Sibiro ledynuose. Žmona Antanina Kliknaitė-Naruševičienė, už pagalbą partizanams nutiesta 10 metų, kalejo Kazachstano lageriuose. Antaninos sesuo Aleksandra Kliknaitė-Golbergienė, partizanų ryšininkė, žuvo mūšyje su stribiais ir NKVD kariuomene. Ona Kliknienė, jų motina, enkavedistė ir stribų buvo gyva įmesta į šulinį ir pa-skandinta.

A. Noruševičius knygoje pateikė 33 žuvusių Lietuvos partizanų, gimusiu arba kovoju si su okupantu Raseinių ir Kédainių krašte, sąrašą. Pateikti ir amžininkų atsiminimai apie juos.

Knyga pasirodė tuo laiku, kai dėl suprantamų priežasčių jau pradeda išsekti buvusių partizanų, politinių kalinių ir tremtinių memuarinės literatūros srautas – vieni jų jau išėjo į Amžinąją tylą, atlikę atminimo įamžinimo pareigą savo bendražygiams; kiti – dėl amžiaus jau nebegali rašyti. Todėl šiuo metu buvusių budelių at-

žalos holokaustiniu trintuku stengiasi ištinti iš jaunuųjų kartų atminties Lietuvos rezistencijos istoriją. O mūsų intelektualai, pamiršę savo pareiga Tévynei ir dėkingumą Lietuvos partizanams už valstybės nepriklausomybės priartinimą savo gyvybių kaina, tyli. Beje, visais sunkiausiais Lietuvai laikais – ir Simono Daukanto, ir Jono Basanavičiaus, ir Vinco Kudirkos – intelektualai visada tylėjo, prisitaikydavo prie visų valdžių. Laisvės Lietuvai siekė tik nedaugelis idealistų. Ir dabar tuos, kurie išdrįsta eiti prieš srovę – atlieka pareigą Tévynei ir žuvusiesiems už nepriklausomybę – ant pirštų suskaičiuosi. Todėl kiekviena knyga apie mūsų karžygišką Laisvės kovotojų istoriją yra sveikintina, rodo jos autoriaus moralinę brandą, baimės eiti prieš srovę įveikimą, išsivadavimą iš pavergto proto vergijos.

Genialusis vokiečių mokslininkas ir poetas V. Getė rašė, kad iš visų mokslų pats nuostabiausias yra istorija, nes prikelia gyvenimui mirusiuosius; ir tada jie padeda mums gyventi ir testi jų šventą kovą. Ši kartą – už Lietuvos laisvėjimą iš komunizmo ir materializmo šméklių pavergto proto vergijos.

Taigi, kaip rašo pats knygos autorius, ši knyga yra paminklas ir padėka žuvusiesiems už jų kovą ir auką ant Lietuvos nepriklausomybės aukuro, jų prasmingo gyvenimo atminimo išsaugojimas.

Leidinys yra ir mūsų rezistencijos laikotarpio tautos ir valstybės tragisko partizanų karo istorijos fragmentas; jos liudijimas istorijos teismui apie okupantų ir jų kolaborantų nuiskaltimus mūsų krašte ir įspėjimas pasaulyui, kas vyksta tada, kai komunistinė diktatūra įsigali ir laimi dalies žmonių, tampačių tautos išdavikais, protus. Knyga tai ir ginklas kovoje už Lietuvos žmonių protus, kuriuos meliu, šmeižtais, apgavystėmis ir smulkiomis materialinėmis pakišomis užkariauja naujujų kartų potencialūs mūsų krašto okupantai, ir priminimas tiems, kurie mąsto, dar nėra praradę ar pragrējė šios Dangaus dovanos – gyventi ir elgtis taip, kad istorija nepasikartotų.

Ji ir kvietimas cituojamo poeto Romo Bernoto žodžiai keltis ir pradėti gyventi kitaip:

*Mano drauge ir broli, ryto saulė jau teka,
Tad pabuski iš miego ir kaimynus
prikelk!
Paklausyk, ką smūtkeliai apie praeitį
šneka,
Pasimelsk ir į darbą tu kitus pasitelk!*

Linkiu, kad ši knyga rastų platū kelią į Lietuvos bibliotekas, gultų ant istorikų, tyrinėjančių Lietuvos rezistencijos istoriją, darbo stalų, kad ji primintų jaunosioms lietuviukų kartoms jų pareigą ir atsakomybę už savo tautos ir valstybės likimą ir išlikimą.

Prof. Ona VOVERIENĖ

Trėmėjai Jonelio nepasigailėjo

Nekaltų žmonių suėmimai, trėmimai į Sibirą, Lietuvos partizanų žudynės pokariu buvo brios. Darbėnų valsčiaus kaimuose – Kumpikuose, Šlaveituose, Latveliuose – neliko beveik pusės žmonių. Buvo ištremta apie 20 šeimų. Trėmė senelius, mažus vaikus ir negalią turinčiuosius. Jaunų vyru namais tapo miškas. Pasitaikė net sveiku protu nesuvokiamų atvejų.

Latvelių kaime gyveno Elena ir Alfonas Grundulai, šeima turėjo tris sūnus – Alfoną, Edvardą, Jurgį ir dukterį Bronę. Grundulai buvo stambūs ūkininkai – turėjo 44 hektarų ariamos žemės, 16 hektarų miško. Vaikai jau buvo suaugę, tėvai – dar darbingi. Per didžiuosius darbymenius samdydavo darbams ir talkininkų. Pats tėvas Alfonas Grundulas buvo suktas žmogus. Tai kartą pasakojo patys samdiniai. Kai rugiapjūtėi sukviesdavo vyrus su dalgiais, vieną, patį stipriausią, iš būrio pasivesdavo į šalį ir pašnibždomis į ausij sakydavo: „Tu pjauk pirmas. Ir, kiek gali, spausk greičiau. Neatsiliks tada ir kiti. Ir rugių laukas bus greičiau paguldytas. Už tą šaunumą gausi dvigubai didesnį uždarbį“. Stipruolis sutiko. Visą dieną varė be atokvėpio. Kiti darbininkai, varvindami prakaitą, jau ir pykti pradėjo. O pirmūnas patenkintas tik šaukia: „Ne stovéti atėjom! Varom, varom greičiau!“ Taip rugių kirtėjai visą dieną šlapiomis nugaramis guldė rugių lauką.

Vakare Alfonas Grundulas atsinešė krepšį su pinigais. Pinigai kiekvienam atskirai buvo suvynioti į storą popierių. Pradėjo atsiskaityti. Pirmiausia davė pirmūnui. Matėsi, kad tas gnužulas su pinigais lyg ir storenysis, kitiems – šiek tiek plonesni. Žmonės išvargė po vakarienės skirstėsi į namus. Vos išėjė iš kiemo sustojo pažiūrėti, kiek įvertino gaspadorius jų darbą. Pirmas pažiūrėjo visus šokdinės stipruolis – penki litai sušlamėjo rankose, nusisypsojo: „O jūs – kiek?“ Visi išvyniojo savo gnužulus – nei daugiau, nei mažiau – po penkis litus išvynio-ta. Pirmūnas nusikeikė ir nusispjovė lyg nesavomis kojomis nuklabinčiavo namo. Nuo tos dienos Alfonui Grundului samdinių apgauti nebepavykdavo.

Nacių okupacijos metais, vėl 1943 metų rudens vakarą, A. Grundulas, vaikšiodamas palei savo mišką, išgirdo verkiančią 13–14 metų mergaitę. Priėjo, žiūri – visa šlapia, susalus, basomis kojomis inkščia lyg koks iš namų išmestas šuniukas. A. Grundulas parsivedė ją namo ir émė klausinėti. Ji nieko nežinojo, tik verkdama pasakė esanti Stasė Barasaite. A. Grundulo širdis nebuvo ledinė. Neskriaudė pamestinukės Staselės, priglaudė.

(keliamas į 10 psl.)

Vėlinių žvakės – Dzūkijos partizanams

Artėjant Vėlinėms, kai uždegdami žvakelę prisimenaime ir pagerbiame mirusius mums artimus ir svarbius žmones, Seimo narys Liutauras Kazlavickas kartu su Europos Parlamento nare Radvilė Morkūnaitė-Mikulénienė subūrė jaunimą pagerbtį Dzūkijos partizanų atminimą.

„Jau kurį laiką kartu su Radvilė turėjome idėją Vėlinių išvakarėse pagerbtį žuvusius už Lietuvos laisvę. Džiaugiuosi, kad šiemet panašios iniciatyvos idėja gimė ir Jaunųjų konservatorių lygos valdyboje besidarbuojančiam Vytautui Budreikai. Smagu, kad atsiranda vis daugiau jaunimo, kuriam šisypatingas Lietuvių laikotarpis ir Laisvėskovų atminimas tampa svarbus,“ – kalbėjo Liutauras Kazlavickas.

Pasak Europos Parlamento narės Radvilės Morkūnaitės-Mikulénienės, tradicija pagerbtį ir uždegti žvakelę tiems, kurie gyveno laisvos Lietuvos idėja ir vardinės joms palaikojo savo gyvybę, ji atsinešusi iš savo šeimos. „Džiaugiuosi, kad šia nuovaikystės puoselejama tradicija galiu dalintis su bendraminčiais ir tikiuosi, kad ji augs tapdama gražia TS-LKD Jaunimo bendruomenės ir Jaunųjų konservatorių lygos gyvenimo dalimi,“ – mintimis dalijosi R. Morkūnaitė.

Prie iniciatyvos prisijungusi Varėnos „Ąžuolo“ gimnazijos moksleivė Gerda džiaugėsi šios kelionės metu

patirtais puikiais įspūdžiais. Ji susipažino su šiltais ir draugiškais žmonėmis, pamatė tai, apie ką buvo skaičius tik vadovėliuose arba girdėjusi iš senelių lūpų. „Šios iniciatyvos dėka pati galėjau patirti, ką reiškia šaltą, tamšią naktį

savo gyvybės. Todėl jaučiu pareigą ir džiaugiuosi, kad galėjau uždegti žvakelę tiems, kurie žuvo dėl mūsų Tėvynės,“ – įspūdžiai dalijosi gimnazistė Gerda.

Kartu keliaus Varėnos gimnazistė Indrė labai džiaugėsi galimybe nuykti ir uždegti žvakutę tose vietose, kur palaidoti Dzūkijos partizanai. „Nors atrodo, kad viskas šalia, tačiau nežinojau daugelio vietų, kurias aplankėme. Šikelionė privertė susimąstyti apie žmones, kurie kovojo ir aukojosi už Lietuvą. Buvo labai gera ir širdyje ramu, kai ši kelionė baigėsi. Visi dėkojame Liutaurui Kazlavickui ir Radvilei Morkūnaitė-Mikulénienei, kad priėmė mus į savo kompaniją ir suteikė galimybę aplankytį Dzūkijos partizanų kapus,“ – gimnazistė vardu dėkojo Indrė.

Vėlinių žvaikėles Dzūkijos partizanams šiemet jaunimas uždegti Perlojoje, atmintinose vietose prie Amarinos upelio, Purpliuose ir Kaščiūnuose, Merkinės kryžių kalnelyje, Balučio vadavietėje Viršurodukyje ir Druskininkuose prie

Mergelės akijų ežero esančiai memoriale. Tai vietas, žymintios Dainavos apygardos partizanų atminimą.

Juta IBIANSKAITĖ

Mindaugo Mikulėno nuotr.

klaidžioti po miškus, bėgti per minkštus samanas ir pasėdėti drėgname Viršurodukio bunkeryje. Tačiau manės niekas nepersekojo, galėjau bet kada išeiti, nesibaiminti dėl

vargšas tiek šaukė, klykė, kriokė, blaškėsi, net skambėjo visas Dvarnosios miškas. Trys sovietų kareiviai jį laikė, kol nuvežė į Darbėnų. Kai nuvežė į stotį, kareivių drabužiai buvo šlapiai nuo prakaito: „Toks stiprus! Jei ne durnas, būtume pridaužę – ir baigtas kriukis. Pagailėjome, kad kvailas...“

Kai sovietai ištrėmė kvailę Joną, Grundulų šeimyna savo namuose daugiau nebepasirodė. Buvo girdėti, kad vieni išsidarbino Klaipėdoje, kiti – Liepojoje, dar kitur. Saugumiečiai jų ir nebeieškojo. Kvailėlis Jonas mirė Sibire.

Kol gyveno augintinė Stasė

Seimo narys Liutauras Kazlavickas kartu su Europos Parlamento nare Radvile Morkūnaitė-Mikulénienė subūrė jaunimą uždegti žvakutę vietose, kur palaidoti Dzūkijos partizanai

Trėmėjai Jonelio nepasigailėjo

(atkelta iš 9 psl.)

Alfonas buvo geros širdies, daug kam bėdoje padėjęs žmogus, tik gal už suktumą kažkas saugumui liežuvį pakiašo... A. Grundulės trėmimą nujautė. Trims sūnumams ir dukteriai įsakė pasislėpti, abu tébai irgi pasislėpė. Namuose paliko tik vienintelį neigalį (silpnaprotį) Jona, nes pamanė, kad jo tikrai netremis. Sovietų saugumiečiai apsiautė namus.

Jonelis priešinosi, tačiau jį sugavo, išodino į mašiną ir išvežė. Stribai galvojo, kad namuškai jo pasigailės ir visi grįs, bet nesulaukė. Vežamas

Barasaitė, Grundulų sodybos pastatai dar laikėsi. „Raudonosios vėliavos“ kolūkis sodybos tvartuose laikė arklius. Buvo didelis ir geras grūdų sandėlis. Kai pastatai visai susmego į žemę, kolūkis juos išardė. Toje vietoje namus pasistatė gausi Jono Rūpšo šeima. Dabar čia gyvena Jono Rūpšo duktė Rimė su vyru ir vaikais.

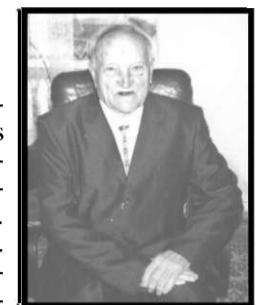
Grundulų augintinė Stasė Barasaitė mirė sulaukusi garbingo amžiaus, palaidota Grūšlaukės kapinėse. Kažkurių iš Grundulų vaikų jai pastatė gražų paminklą.

Juozas BAUŽYS

ILSEKITES RAMYBEJE

Vytautas Balčys

1922–2013

Gimė Laukuvo valsč. Girvainių k. ūkininkų šeimoje. Augo kartu su keturiomis seserimis ir penkiais broliais. Mokėsi Pykaičių, Laukuvo mokyklose. Aktyviai dalyvavo jaunųjų ūkininkų ratelio veikloje. Baigės Raseinių žemės ūkio mokyklą dirbo. Kauno Fredosdaržininkystės ūkioje. Prasidėjus karui buvo išvėtas priverstiniams darbams į Vokietiją (Saksiju). Po alinančių darbų grįžo pas tėvus. 1945 m. buvo paimtas į okupacinių kariuomenės. Grįžo 1946 m. Dirbo Laukuvo pieninėje kasininku. Išartas pagalba Lietuvos partizanams 1950 m. Rietave buvo suimtas. Nuteistas 15 m. Kalėjo Mordovijoje, Kazachstane, Ciubai Nuroje, 4-ame lagerių punkte, Karagandos sr. lageriuose. 1956 m. išleistas į laisvę. Grįžęs į Lietuvą dirbo Laukuvo plyninėje, vėliau – Laukuvo meteoreologijos stotyje, Kvėdarnoje melioratoriumi, Sausinimo sistemos valdyboje. Su žmona Filomena užaugino dukterį. 1988 m. pradėjo rinkti prisiminimus ir liudijimus apie okupacinių armijos siautėjimą ir nekaltų civilių gyventojų žudynes 1945 m. sausio 1 d. Laukuvo apylinkėse. Aktyviai dalyvavo Lietuvos Sąjūdžio, LPKTS Šilalės filialo veikloje. Subūrė buvusių politinių kalinii ir tremtiniių kapelą. Visas jėgas skyrė pasipriešinimo istorijos įamžinimui. Dalyvavo renkant medžiagą apie žuvusiuosius už laisvę. Nuo 1993 m. – TS narys.

Palaidotas Šilalės miesto senosiose kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Filomeną, dukterį, seserį ir brolius, artimuosius, gimines ir bendražygius.

LPKTS Šilalės filialas

Julijona Kaminskaitė-Bartininkienė

1923–2013

Gimė Pakruojo r. Trelišionių k. Mokėsi Kauno medicinos institute, studijavo stomatologiją. Dirbo Kalvarijoje. 1951 m. su vyru Pranu iš Kalvarijų išstremita į Tomsko sr. Karagasko r. Napaso k. Dirbo gydytoja stomatologe. Sibire gimė dukters Dalia ir Rūta, sūnus Gediminas. 1958 m. šeima reabilituota be teisės grįžti į gimtinę. 1960 m. grįžo į Rokiškio r. Obelių miestelį, dirbo stomatologe.

Palaidota Kalneliškių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukteris Dalią ir Rūtą bei artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

Juzia Balčiūnienė

1933–2013

Gimė ir augo Šukionių k. Pakruojo r. 1948 m. išstremita į Irkutsko sr. Taišeto r. Kvitoko gyv. Grįžo į Lietuvą jau suukurusi šeimą. Užaugino sūnus ir dukterį.

Palaidota Ginkūnų kapinėse.

Užjaučiame sūnaus ir dukters šeimas, artimuosius.

LPKTS Šiaulių filialas

Elena Stypinaitė-Indrelienė

1935–2013

Gimė Rokiškio aps. Salų k. 1947 m. su šeima išstremita į Tiumenės sr. Obolromstrojaus miškų ūkį. Reabilituota grįžo į Lietuvą, gyveno Rokiškio r. Kamajų sen. Vaičionių k. Dirbo kolūkyje. Ištekėjo, užaugino dukterį.

Palaidota Kamajų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį ir artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

Tereza Lukštaitė-Čiudarienė

1937–2013

Gimė Norių k. Pasvalio r. Tėtis – karystavanoris. Tereza su seserimi ir mama 1949 m. buvo išstremtos į Irkutsko sr. Taišeto r. Novo-Nikolajevsko k. Mokėsi mokykloje, paaugusį dirbo kiauliu fermoje. 1957 m. išvyko pas seserį Komią – Uchtą. Ištekėjo už politinio kalinio A. Čiudaro. Grįžusi į Lietuvą apsigyveno Seduvoje. Iki pensijos dirbo ligoninėje. Užaugino du sūnus.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų Kęstutį, vaikaičius ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

Skelbimai

Lapkričio 24 d. (sekmadienį) 12 val. Telšių Švč. Mergelės Marijos į Dangų Ėmimo bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už Amžinybėn išėjusius partizanus, politinius kalinius ir tremtinius. **13.30 val.** Telšių Kredito unijos salėje (Sedos g. 6) įvyks ataskaitinė rinkiminė konferencija. Koncertuos choras „Tremties aidai“. Galėsite sumokėti nario mokesčių. Po konferencijos pabendrausime prie arbato puodelio.

Malonai kviečiame dalyvauti.

Lapkričio 14 d. (ketvirtadienį) LPKTS Palangos filialas minės 25-ąias įkūrimo metines. Ta proga **16.30 val.** uždegsi me žvakelių prie paminklo žuvusiems Kardo rinktinės partizanams, šalia atstatyto bunkerio Žibininkuose; **17 val.** prie Tremtinų kryžiaus Palangoje, **17.45 val.** prie paminklo Lietuvos partizanų vadui, LLKS prezidiumo pirmininkui, ketvirtajam Lietuvos prezidentui generolui Jonui Žemaičiui-Vytautui.

18 val. Palangos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už visus Lietuvos politinius kalinius ir tremtinius.

Lapkričio 16 d. (šeštadienį) 14 val. šventinis LPKTS Palangos filialo 25-mečio paminėjimas – prisiminimų popietė Palangos viešbučio „Žydroji liepsna“ konferencijų salėje (Gintaro g. 36).

Dalyvių registracija nuo **13.30 val.**

Kviečiame dalyvauti.

Lapkričio 16 d. (šeštadienį) 11 val. Vilkaviškio parapijos salėje įvyks jubiliejinis Vilkaviškio buvusių tremtinų ansamblio „Atmintis“ minėjimas – koncertas.

Kviečiame dalyvauti.

Lapkričio 24 d. (sekmadienį) 15 val. Klaipėdos universiteto Jūrų technikos fakulteto aktų salėje (Bijūnų g. 17) įvyks Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinų sajungos įkūrimo 25-mečio šventinis minėjimas.

Kviečiame dalyvauti.

Lapkričio 25 d. (pirmadienį) 16 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) įvyks seminaras „Sveikai gyventi – ilgai nesent“. Seminarą ves biomedicinos mokslo daktarė Kristina Visagurskienė. Koncertuos PMVC moterų vokalinis ansamblis „Žara“.

Organizatoriai: Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos Kauno filialas, Pagyvenusios moters veiklos centras. Seminarą globoja LR Seimo narė V.V. Margevičienė.

Kviečiame dalyvauti.

Genocido aukų muziejaus Konferencijų salėje (Aukų g. 2a, Vilnius) iki gruodžio 31 d. veikia LPKTS 25 metų veiklos paroda „Nuo 1988 metų iki 2013 metų. Veiklos foto akmirkos“. Kviečiame apsilankytis.

Padėka

Juozo Vitkaus-Kazimieraičio vaikų šeimos ir giminės nuoširdžiai dėkoja asmenims bei organizacijoms, pastačiu siems paminklinį akmenį Pietų Lietuvos partizanų vienytojui, vadui plk. Itn. Juozui Vitkui-Kazimieraičiui atminčio gimtinėje Ketūnų kaime Šerkšnėnų seniūnijoje, ir jo atidengimo iškilmes organizavusiems bei jose dalyvavusiems asmenims:

Lietuvos šaulių sajungos Mažeikių šaulių kuopos vadui Pranui Trakinui, Lietuvos šaulių sajungos vadui plk. An-

tanui Plieskiui, Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės vadui Vaclovui Ringiui; šauliui Alfonso Degučiui; solistui šauliui D. Jokubauskiui; Viešnių gimnazijos jauniesiems šauliams ir jų vadovui Antanui Šležui; Lietuvos politinių kalinių sajungos Mažeikių skyriaus pirmininkui Albertui Ruginiui; Tirkšlių Kristaus Karaliaus bažnyčios klebonui Arūnui Bladžiui; Lietuvos laisvės kovos sajūdžio atkurtos Žemaičių apygardos vadui dim. kpt. Steponui Grybauskui; Tirkšlių Juozo Vitz

aus-Kazimieraičio pagrindinės mokyklos vadovams, meninės programos vadovei ir moksleiviams; Mažeikių tremtinų chorui „Atmintis“ ir vadovei Zitai Gužauskienėi; paminklinio akmens skulptoriui; Lietuvos kariuomenės Garbės kuopos kariams; Mažeikių rajono savivaldybės mero pavaduotojai Sigutei Bernotienei; Mažeikių kultūros centro renginių organizatorui Paului Mylei; giminaičiams: Aleksandrai Bružienei, Genovaitei ir Gintarui Pypkinams bei Irenai Stančiukienėi; paminklinio akmens vietas žemės savininkai Valdai Navickienėi.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė,

Rasa Duobaitė-Bumbuliene

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@zebra.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekėlių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,

Kėdainiai

Offsetinė spauda 3 sp. lankai.

SPAUDOS,
RADIO IR

TELEVIZIJOS

RĒMIMO

FONDAS

Kaina 2 Lt

Tiražas 2630. Užs. Nr.

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami.

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

IL SĖKITES RAMYBĖJE

Viktorija Gužauskaitė

1922–2013

Gimė Lukošaičių k. Šiaulių r. Baigė pradinę mokyklą. 1948 m. kartu su seserimi ir tėvais buvo ištremta į Buriatijos Mongolią. Dirbo miško darbus. Tėvai mirė tremtyje. 1958 m. kartu su seserimi grįžo į Lietuvą. Apsigynė Žagarėje, vėliau persikelė į Šiaulius.

Palaidota Šiaulių Ginkūnų kapinėse tremtinų sektoriuje.

Nuoširdžiai užjaučiame seserį Adolfiną ir sūnėnā Romualdą su šeima, artimuosius.

LPKTS Šiaulių filialas

Alfonsas Grauslys

1926–2013

Gimė Plungės r. Juodėnų k. ūkininkų šeimoje, auginusioje dešimt vaikų. Alfonsas buvo vienas iš jauniausiuų. Už ryšius su partizanais 1948 m. mama su dvieju sūnumis ir dukterimi buvo ištremti į Buriatijos Zaigrajevsko r. Ten dirbo įvairius miško darbus, traktorininku, dirbtuvėvedėju. Sulikimo drauge sukurė šeimą. Iš tremties grįžo 1961 m., apsigynė tėviškėje Juodėnų k. Plungės r. Iki pensijos dirbo Plungės melioracijoje. Užaugino dvi dukteris ir tris sūnus.

Palaidotas naujosios Plungės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukteris ir sūnus su šeimomis.

LPKTB Plungės skyrius

Adelė Kazlauskaitė

1927–2013

Gimė Pakruojo r. Mažeikonių k. ūkininkų šeimoje. Mokėsi Linkuvos gimnazijoje. 1946 m. buvo areštuota, nuteista 10 m. Kalėjo Komijos Abezės lageriuose. 1955–1959 m. buvo tremtyje Intoje ir Irkutsko. 1962 m. baigė Irkutsko medicinos institutą. Grįžusi į Lietuvą dirbo Žagarės, Radviliškio vaistinėse. Atkūrus nepriklausomybę aktyviai dalyvavo „Caritas“ veikloje. Buvo TS-LKD ir LPKTS Radviliškio filialo narė.

Palaidota Pakruojo kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame giminės ir draugus.

LPKTS Radviliškio filialas

Eugenija Daugėlaitė-Gaidienė

1933–2013

Gimė Šakių r. Sintautų valsč. Šlamų k. ūkininkų šeimoje. Mokėsi Linkuvos gimnazijoje. 1946 m. buvo areštuota, nuteista 10 m. Kalėjo Komijos Abezės lageriuose. 1955–1959 m. buvo tremtyje Intoje ir Irkutsko. 1962 m. baigė Irkutsko medicinos institutą. Grįžusi į Lietuvą dirbo Žagarės, Radviliškio vaistinėse. Atkūrus nepriklausomybę aktyviai dalyvavo „Caritas“ veikloje. Buvo TS-LKD ir LPKTS Radviliškio filialo narė.

Palaidota Šakių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Šakių buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai

Atitaisymas

2013 m. lapkričio 6 d. „Tremtinyje“ Nr. 41 (1063), Dalijos Karkienės straipsnyje „Gražiškiuose jamžintas partizano Vėjo atminimas“ įsivelė klaida. Straipsnio aštuntosios pastai pos pirmasis sakinyt:

Renginyje dalyvavę Taurų apygardos partizanų ir tremties muzejaus direktorius Justinas Sajauskas ir prof. Stanislavas Sajauskas pasidalijo mintimis apie nesenai išleisto albumo „Marijampolė. Partizaninis karas“ kūrimo aplinkybes.

Atsiprašome autoreis.

Konferencijoje prisiminta knygnešių veikla

Lazdijų rajono Būdviečio mokykloje buvo surengta konferencija „Cia istorija praėjo. Knygnešys“, skirta Būdviečio krašto knygnešio Jono Kaluškevičiaus 150-osioms gimimo metinėms pažinėti. Konferencijoje buvo skaitomi mokiniai pranešimai bei pristatoma kraštotoirinė medžiaga apie Lazdijų rajono knygnešius, aptariamas knygnešystės poveikis nacionalinių etninės lietuvių tautos jausmų ugdymui, buvo skaitomi kūrybiniai darbai apie knygnešystę bei Spaudos draudimo laikotarpį.

Konferencijos dalyviai prie knygnešio Jono Kaluškevičiaus namo Margaritos Rasiulytės nuotr.

Pranešimą apie Būdviečio krašto knygnešį Joną Kaluškevičių skaitė Lazdijų rajono Būdviečio mokyklos mokinės Iveta Stankevičiutė ir Ligita Mickevičiutė. Mokinės parrenge lietuvių kalbos vyr. mokytoja Neringa Rasiulienė ir istorijos vyr. mokytoja Jolanta Černiauskienė. Knygnešių pėdsakais Šeštokuose sekė Lazdijų rajono Šeštokų mokyklos mokinės Miglė Rutkauskaitė ir Ernesta Pajaujytė (mokytoja Aurelija Paciukonienė). Jos supažindino su Antano Miluko – knygnešiu, žinomovisuomenės veikėjo ir knygų leidėjo – vykdyma veikla. Apie tris Krosnoje palaidotus knygnešius pranešimą skaitė Lazdijų rajono Krosnos mokyklos mokiniai Gintautė Menkevičiutė ir Jokūbas Petrauskas (mokytoja Jūratė Sutkuvienė). Su knygnešių veikla, vykdyma Šventežerio apylinkėse, supažindino Lazdijų rajono Šventežerio mokyklos mokiniai Akyvilė Tumasonytė bei Milvydas Straigis (mokytojas Gintarius Vžesniauskas). Kaip buvo skleidžiamas lietuviškas žodis Lazdijuose spaudos draudimo metais, pasakojo Lazdijų Motiejaus Gustaičio gimnazijos mokinės Viktorija Sušinskaitė ir Vytautė Stasauskaitė (mokytoja Audronė Pileckienė) bei Aistė Janulevičiutė (paruošė Daiva Mikalauskienė). Apie knygne-

štę Seirijų krašte pranešimus skaitė Seirijų Antano Žmuidzinavičiaus gimnazijos mokinės Simona Berškytė ir Paulina Kastygovaitė (mokytojas Gintarius Vžesniauskas).

Tarp pranešimų buvo pristatomi mokiniai kūrybiniai darbai, kuriuos skaitė eileraščių konkurso „Cia istorija praėjo. Knygnešys“, skirto Būdviečio krašto knygnešio Jono Kaluškevičiaus 150-osioms gimimo metinėms pažinėti, dalyviai. Savo eileraščius apie knygnešystę ir Spaudos draudimo laikotarpį pri-

Televizijos programa

lapkričio 18–24 d.

Lietuvos TV

Pirmadienis, lapkričio 18 d.

6.00 Labas ryta, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 Visi namie (k.). 10.30 „Žinių riteriai ir damos“. 11.45 Žingsnis po žingsnį. 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Stilius (k.). 13.55 Labdienė, Lietuva. 15.50 „Viena byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 18.55 „Roju Lietuvoj“. Ser. 19.30 Nacionalinė paieškų tarnyba. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 LRT ekonomikos forumas. Pertr.-22.00 „Perlas“. 22.40 Vakaro žinios. 23.10 „Keisiaus pasaulio ginklai. Skraidantis karys“. Dok. 0.10 „Viena byla dviem“ (k.). 1.25 Visi namie (k.).

Antradienis, lapkričio 19 d.

6.00 Labas ryta, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 „Auksinis balsas“ (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 12.40 Klausimėlis. lt. 13.00 Nacionalinė paieškų tarnyba (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 15.50 „Viena byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 18.55 „Roju Lietuvoj“. Ser. 19.30 Emigrantai. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 Dėmesio centre. 21.30 Pinigų korta. Pertr.-22.00 „Perlas“. 22.40 Vakaro žinios. 23.10 „Priskelės faras“. Ser. 0.10 „Viena byla dviem“ (k.). 1.25 Dėmesio centre (k.).

Trečiadienis, lapkričio 20 d.

6.00 Labas ryta, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 „Šok!“ (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Emigrantai (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 15.50 „Viena byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 18.55 „Roju Lietuvoj“. Ser. 19.30 Bėdu turgus. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 Dėmesio centre. 21.30 Lietuva gali. Pertr.-22.00 „Perlas“. 22.40 Vakaro žinios. 23.10 „Priskelės faras“. Ser. 0.10 „Viena byla dviem“ (k.). 1.25 Dėmesio centre (k.).

Ketvirtadienis, lapkričio 21 d.

6.00 Labas ryta, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 „Roju Lietuvoj“ (k.). 11.00 Specialus tyrimas (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Klaidos kaina (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 15.50 „Viena byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 18.55 „Roju Lietuvoj“. Ser. 19.30 Klaidos kaina. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 Dėmesio centre. 21.30 Specialus tyrimas. 22.40 Žinios. 23.10 „Nešantys žinių 2. Baidykėlė“. Siaubo f. 2009. JAV. S. 1.05 „Viena byla dviem“ (k.). 2.20 Dėmesio centre (k.).

Penktadienis, lapkričio 22 d.

6.00 Labas ryta, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 „Roju Lietuvoj“ (k.). 11.00 Specialus tyrimas (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Klaidos kaina (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 16.00 Knygų Kalėdos. Eglutės žiebimo šventė Prezidentūroje. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.30 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.00 Lietuvos tūkstantmečio vaikai. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 Duokim garo! Pertr.-22.00 „Perlas“. 23.00 Durysatsidaro. 23.30 „Dėtyvė King“. Ser.

Šeštadienis, lapkričio 23 d.

6.00 Emigrantai (k.). 7.00 Bėdu turgus (k.). 7.45 Nacionalinė paieškų tarnyba (k.). 8.30 Gimtoji žemė. 9.00 Šv. Mišios, skirtos Lietuvos kariuomenės dienai. 10.00 Linksmojų knyga. 10.30 Ryto suktinis su Z. Kelmickaitė. 11.30 Pasaulio panorama. 12.00 Lietuvos kariuomenės diena. Iškilminga rikiuotė ir paradas. 12.30 „Šiaurietiškas būdas“. Dok. 13.00 „Inspektorius Luisas“. Ser. 15.00 Istorijos detektyvai. 16.00 Žinios. 16.10 Sveikinimų koncertas. 18.30 „Žinių riteriai ir damos“. 19.50 Visi namie. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 „Auksinis balsas“. 23.20 „Rokis 4“. Veiksmo drama. 1985. JAV. 1.20 Istorijos detektyvai (k.).

Sekmadienis, lapkričio 24 d.

6.00 Popietė su A. Čekuoliu (k.). 6.30 Šventadienio mintys. 7.00 Ryto suktinis su Z. Kelmickaitė (k.). 8.00 Girų horizontai. 8.30 Kaimo akademija. 9.00 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 „Volisas ir Gromitas. Išvyka į Mėnuli“. Anim.f. 1989. D. Britanija. 11.15 Animacija. 11.30 Popiežiaus Šv. Mišios. 13.00 „Mis Marpl. Sitaforo paslaptis“. Ser. 15.00 „Mis Marpl. Vienu pirštu“. Ser. 16.50 Žinios. 17.00 Popietė su A. Čekuoliu. 17.30 Stilius. 18.30 „Šok!“ 20.30 Panorama. 20.45 Savaitė. 21.15 Mūsų laisvės metai – 1999. 23.15 „Mis Marpl. Sitaforo paslaptis“ (k.).

Neringa RASIULIENĖ

LRT kultūra

Pirmadienis

8.05 „Brolių Grimų pasakos. Žvaigždžių talerai“. Ser. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Savaitė (k.). 12.00 Kine kaipkine. 12.25 „Amžinoji šviesa“ (k.). 13.50 „Iš skruzdėlių gyvenimo“ (k.). 14.30 Šventadienio mintys. 14.55 Septynios Kauno dienos (k.). 15.25 Tarmių metai (k.). 16.20 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Trembita. 18.15 Bardų festivalis „Akacijų alėja 2013“ (k.). 19.10 „Iš ilgesio ir pašaukimo. Choreografas Liudas Sagys“. Dok.f. 19.35 Juozzo Miltinio dramos teatro spektaklis. L. Tolstojaus „Kreicerio sonata“. 21.15 „Robas Rojus“. Istorinė drama. 1995. JAV. 23.30 Panorama (k.). 0.00 „Rokis 3“. Veiksmo drama. 1982. JAV.

Antradienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 8.50 Trembita (k.). 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Durys atsidaro. 11.55 L. Tolstojaus „Kreicerio sonata“ (k.). 13.40 Smuiko ir gitарos pokalbiai. Simfoninis koncertas. 15.20 Kultūros savanoriai (k.). 15.50 „Čia mūsų namai“ (k.). 16.20 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Vilnius albums. 18.15 Animacija. 18.45 Lietuvos tūkstantmečio vaikai. 19.50 Klaidelė. 20.00 Septynios Kauno dienos (k.). 20.30 Visi namie. 21.00 „Teisingumo kardas“. Ser. 21.45 Posūkiai su V. Gerulaičiu. 22.30 „Nepatikėtum, kad čia galima gyventi“. Dok. 23.00 Naktinis ekspresas. 23.30 Panorama (k.). 0.00 „Keisiaus pasaulio ginklai. Skraidantis karys“. Ser. 0.50 Muzikos žvaigždės. Jausmų korida.

Trečiadienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 8.35 Prisiminkime. Šoka M. Pliseckaja. 8.50 Vilnius albums (k.). 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Naktinis ekspresas (k.). 12.00 Pagauk savo aitvarą. Koncertas (k.). 13.05 R. Gudaičio knygos „Piemuo norėjo Hamletu būti“ pristatymas Lietuvos dailės muziejuje (k.). 14.20 Aš iš meilės gavau džiovą. Romansų vakarėlis (k.). 15.00 Visi namie. 15.30 Posūkiai su V. Gerulaičiu (k.). 16.20 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Rusų gatvė. 18.15 Linksmojų knyga. 18.45 „Geležinė princesė“. Muzikinė pasaka vaikams. 20.00 Istorijos detektyvai. 20.45 ...formatas. Poetas J. Keležas. 21.00 Renomė. Vakaras pas poetę V. Palčinskaitę. 21.30 Estrados klasikos vakaras. 22.40 ...formatas. Poetė V. Palčinskaitė. 23.00 Naktinis ekspresas. 23.30 Panorama (k.). 0.00 Elito kinas. „Gėda“. Drama. D. Britanija. 2011. S.

Ketvirtadienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 8.50 Rusų gatvė (k.). 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Naktinis ekspresas (k.). 12.00 „Atžalynas“ (k.). 13.30 „Geležinė princesė“ (k.). 14.40 „Iš ilgesio ir pašaukimo. Choreografas Liudas Sagys“ (k.). 15.10 „Liudvikas Rasimavičius (Rasimas). Advokatas signataras“ (k.). 15.30 Istorijos detektyvai. 16.20 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Menora. 18.15 Animacija. 18.45 „Žinių riteriai ir damos“. 19.45 „Japonų mokslo avangardas“. Dok. 20.00 Durys atsidaro. 20.30 „Ispūdingiausios Azijos šventovės. Borobudūro paslaptis. Indonezija“. Dok. 21.00 Kultūros savanoriai. 21.30 Kultūra. Baleto šokėja M. Pliseckaja. 21.45 Legendos. 22.30 Lietuvių kinas trumpai. 22.50 Prisiminkime. Ansamblis „Lietuva“. 23.00 Naktinis ekspresas. 23.30 Panorama (k.). 0.00 „Kreicerio sonata“ (k.).

Penktadienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 8.50 Menora (k.). 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Naktinis ekspresas (k.). 12.00 „Atžalynas“ (k.). 13.30 „Geležinė princesė“ (k.). 14.40 „Iš ilgesio ir pašaukimo. Choreografas Liudas Sagys“ (k.). 15.10 „Liudvikas Rasimavičius (Rasimas). Advokatas signataras“ (k.). 15.30 Istorijos detektyvai. 16.20 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Menora. 18.15 Animacija. 18.45 „Žinių riteriai ir damos“. 19.45 „Japonų mokslo avangardas“. Dok. 20.00 Durys atsidaro. 20.30 „Ispūdingiausios Azijos šventovės. Borobudūro paslaptis. Indonezija“. Dok. 21.00 Kultūros savanoriai. 21.30 Kultūra. Baleto šokėja M. Pliseckaja. 21.45 Legendos. 22.30 Lietuvių kinas trumpai. 22.50 Prisiminkime. Ansamblis „Lietuva“. 23.00 Naktinis ekspresas. 23.30 Panorama (k.). 0.00 „Kreicerio sonata“ (k.).

Šeštadienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 8.50 Vilnius sąsiuvinis (k.). 9.00 Trembita (k.). 9.15 Vilnius albums (k.). 9.30 Rusų gatvė (k.). 9.45 Menora (k.). 10.00 Krikščionio žodis (k.). 10.15 Kelias. 10.30 Dainų dainelė. 2004-ųjų Laureatų koncertas. 11.50 Teatro popietė. VADT spektaklis. Vincas Krėvės „Skirgaila“. 14.15 „Teisingumo kardas“ (k.). 15.00 Kine kaipkine. 15.30 „Ave, Vita“. Drama. 17.00 Jono Meko filmų retrospektiva. 18.30 Žinios (k.). 18.45 Muzika gyvai. F. Šopenas penkiuoje kontinentuose. 20.10 „Lobotomija“. Dok.f. 2011. Baltausis. 21.10 Legendos (k.). 22.00 „Kakiemonas. Nesibaigianti kelionė. Japoniškas porcelianas, ilgam pakerejės Europa“. Dok. 23.00 Panorama (k.). 23.30 „Zita Šličytė. Advokatė viešiųjų reikalų gynėja“ (k.). 23.50 „Nešantys žinių 2. Baidykėlė“. Siaubo f. 2009.

Sekmadienis

8.05 Istorijos detektyvai. 8.55 Rytas su ... rašytoja U. Barauskaite. 9.35 „Šiaurietiškas būdas“. Dok. 10.00 Septynios Kauno dienos. 10.30 Tarptautinė konferencija „Mes Europoje ar Europa be mūsų?“ 12.15 Prisiminkime. Dainuoja I. Milkevičiūtė. 12.30 Tarptautinė konferencija „Mes Europoje ar Europa be mūsų?“ 14.20 Mūsų miesteliai. Deltuva. 15.15 Šventadienio mintys. 15.45 ...formatas (k.). 16.00 Tarptautinė konferencija „Mes Europoje ar Europa be mūsų?“ 18.00 „Ispūdingiausios Azijos šventovės. Borobudūro pas